Šitame numeryje duodame nemokamą priedą, — knygelę „Kovoje už gimtąją kalbą".

Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 18 (24) Vilnius, šeštadienis, 1929 m. gegužės mėn. 4 d. II metai.

VILNIAUS RYTOJUS

Savaitinis politikos, visuomenės ir literatūros iliustruotas laikraštis.

Išeina šeštadieniais.

REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Šv. Jono g-vė Nr. 8—1.
Redakcija priima nuo 10 iki 12 val.
Administracija priima 9— 2 val. po pietų.

REDAKCIJA straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintas korespondencijas ir smulkesnius straipsnius naikina
Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams—4 auks., pusei metų—2 aks., 3 mėn.—1 auksinas. Atskiro numerio kaina 10 skat.
Užsienyje metams 1 doleris.
Užsisakyti galima mažiau kaip 3 mėnesiams.

Spaudos atgavimo sukaktuvių proga.

Pažvelgus į mūsų netolimą ją praeitį, mes susiduriame su visai kitokiu vaizdu, kokį mes dabar matome Vilniaus krašte. Dar dabar galime užtikti vietų, kur seneliai kalba tarp savęs lietuviškai, jų vaikai lietuviškai supranta, jų sūnaičiai (anūkai) visai lietuvių kalbos nesupranta ir net jos neapkenčia. Tai labai įdomus reiškinys ir mokslo vyrai laužo sau galvas, kame gludi priežastys tokio išsinėrimo iš savo kailio. Jei atversime senesnes knygas, tai sužinosime, kad Vilniuje, dar prieš 100 metų daugelyje bažnyčių buvo sakomi pamokslai lietuviškai, nes pačiame mieste gyventojų didžiumos kalbėta vien lietuviškai. Daugelis vietų nuo Vilniaus į pietus ir į vakarus buvo apgyventa vien lietuvių. Dabar šie kraštai pasikeitė; paviršutiniai atrodo, kad čia lietuvių negyventa. Tačiau kaimų, ežerų, upių, klonių, pelkių pavadinimai, žmonių pavardės, nežiūrint uolaus kitų pasidarbavimo, rodo, kad siniau čia kitaip būta. Toks ištautėjimas eina dar ir dabar vietose toliau į rytus, kur lietuviai susiduria su gudais.

Vilniaus krašto lietuvybė labiausiai nukentėjo, didžiausius smūgius patyrė kaip tik spaudos draudimo metu. Šiame krašte susigrūmė dvi jėgos: rusai ir lenkai. Ir vieni ir antri norėjo paimti šį kraštą savo įtakon. Toje kovoje ir nukentėjo lietuviai.

Senosios Lenkijos nepriklausomybei žlugus, nežlugo lenkų tauta. Po pirmo ir antro maištmečių lenkai įsitikino, kad savo jėgomis nepriklausomybės iš rusų neiškovos. Jei visas savo jėgas įtempė tautos išlaikymui ir tautinių ribų praplėtimui svetimųjų saskaiton. Pirmučiausia teko susiremti su rusais del balgudžių, bet tą kovą laimėjo rusai, ir lenkų gaivalas ir jo įtaka buvo nustumti į vakarus. Tuomet lenkai įtempė visas jėjas kovai už lietuvius. Čia jų daug daugiau laimėta, o ypač Vilniaus krašte.

Mūsų žmonelių tarpe yra įsigalėjusi mintis: visa, kas lenkiška yra poniška, gražu, kilnu. Kas kalba lenkiškai, tas jau ponas, tas jau laisvas nuo juodo sunkaus darbo. Ta mintis buvo skleidžiama ir palaikoma sumaniai, gudriai. Kas tik iš liaudies šiek tiek pakildavo ar turtais ar mokslu, tą lenkų visuomenė pasistengdavo įtraukti į savo ratą, paimti savo globon, apsukti jam galvą, užmigdyti tautinę jo samonę. Taip pasidarbavus nenuostabu, kad prieš baudžiavos panaikinimą beveik visa šviesuomenė, kilusi iš lietuvių šiaudinės pastogės, nueidavo tuo keliu ir amžinai žlugdavo mums, lietuviams. Daug mūsų vyrų žuvo mūsų tautai, daug tokių vyrų pasidarbavo lenkų tautos vardo išgarsinimui plačiame pasaulyje. Kitų jėgos stiprėjo, mūsų gi silpnėjo.

Taip dalykai tęsėsi ligi baudžiavos panaikinimo. Po to įvykio dalykai pradėjo eiti dar ir kitu keliu. Mūsų pirmuosius tautos žadintojus jie jau nesugebėjo patraukti savo pusėn. Kilo didelis pavojus: kas bus, kai išėję mokslus nauji šie žmonės sugrįš atgal? Reikėjo surasti būdai atskirti juos nuo gimtojo krašto ir jojo žmonių. Parūpo tai rusams dar daugiau, negu kam kitam. Ir štai jie leidžia įsakymus, kad Lietuvoje gali užimti atsakomingas valdininkų vietas tik rusai.

Toks parėdymas užkirto kelią mūsų šviesuomenei sueiti į santykius su savo tautiečiais. Visi jie priversti buvo dangintis arba Rusijos arba Lenkijos gilumon. Daugelis jų ten surusėjo, arba sulenkėjo. Kiti nors ir išsilaikė, vis tik nutolo nuo savo kamieno, juo labiau, kad grįždami parsinešė su savimi nemaža svetimo raugo.

Liko Lietuvoje tik kunigai ir labai nedidelis šiaip pasaulinės inteligentijos būrelis. Tačiau ir juos taip suvaržė rusai, kad jie negalėjo laisviau veikti; kiekvienas jų žingsnis buvo stropiai dabojamas ir pakako mažiausio įtarimo, kad atsidurtų Rusijos ar Sibiro gilumon.

Tačiau ir šis likusis nedidelis mūsų šviesuomenės būrelis galėjo nemaža nuveikti mūsų tautai per spaudą. Juto tai mūsų priešai ir ilgai negalvoję surado būdą ir čia pastoti kelią šviesai. Susilaukėme garsaus spaudos uždraudimo akto. Rusai, jį leisdami, tikėjosi per graždanką (rusų raidės) patraukti lietuvius savo pusėn, paskui supravoslavinti ir ištautinti. Lietuvis pajuto pavojų, ir pasipriešino: graždanka spausdintų knygų nepriėmė, jas degino, naikino; net besimokanti jaunuomenė brukamą jai tokią knygą su pasibiaurėjimu atmetė, nors žinojo, kad gali būti išmesta už mokyklos durų. Atsirado gyvas reikalas turėti lotynų raidėmis spausdintas knygas, ir tokių knygų atsirado. Apie tai mūsų skaitytojai sužinos iš pridėtos prie šio numerio knygelės *„Kovoje už gimtąją kalbą"*. Svarbu čia pabrėžti, kad lietuvio prisirišimas prie vakarų kultūros vel buvo panaudotas mūsų „brolių" savo naudai. Jie pradėjo sumaniai platinti mintį; kas lenkiška, tai ir katalikiška. Tą mintis įsigyveno mūsų pakraščiuose, ypač Vilniaus krašte. Vilniaus kraštas, kaipo labiau nutolęs nuo Prūsų sienos, sunkiau gaudavo lietuvišką knygą.

Jos vietą pusistengė užimti lenkiški elementorius ir maldaknygė, šios knygos čia įsigalėjo ir padarė savo. Tuomet ištisi lietuvių apgyventi plotai į vakarus ir į pietus nuo Vilniaus pradėjo nertis iš lietuviško kailio. Matė tai tikri Lietuvos sūnūs, bet sunku jiems buvo pasipriešinti, ginklas iš jų rankų buvo atimtas, prabilti į skęstančius svetimoje jūroje buvo uždrausta. O toji mintis— „kas lenkiška, tai ir katalikiška" — leido šaknis vis giliau ir giliau ir pagalios pasikeitė į „kas katalikiška, tai ir lenkiška". Ir dabar, nukeliavus į tas vietas, kur toji mintis viešpatauja, ir paklausus suklaidintų gyventojų apie jų tautybę išgirsi atsakymą: „aš—katalikas, vietinis".

Čia jau vienas žingsnis padarytas—išsižadėta lietuvio vardo; po to žingsnio seka antras—katalikas, „vietinis" tampa gudu ir iš gudo—lenku. Taip veikia tą mintis į nesusipratusį žmogelį ir ištautina jį.

Tos dvi įsivyravusios Vilniaus krašte mintys („kas lenkiška—poniška" ir „kas katalikiška — lenkiška"), tai kirmėlės, kurios ėda Lietuvos kūną, pastoja kelią šviesai ir slopina tautinę lietuvio sąmonę. Spaudos atgavimo sukaktuvės primena mums apie jas, kad į tai pro pirštus žiūrėti negalima.

N. B—is.

Mūsų laikraščiai, ėję užsieniuose (1864—1904 m.), kurie buvo slaptai per sieną knygnešių gabenami ir Lietuvoje platinami. Ne vienam lietuviui už savo kalba laikraštį teko atsidurti Sibiro tundrose.

Vokietijos nusistatymas Vilniaus krašto klausimu.

Nesenai Lietuva ir Vokietija ratifikavusios (patvirtinusios) prekybos sutartį. Del jos nemaža kelta buvo triukšmo lenkų spaudoje ir buvo įrodinėta, kad dabar, girdi, N. Lietuva yra tapusi Vokietijos kolonija ir, kas baisiausia, vokiečiai stačiai kolonizuos ją. Po tos sutarties įsigalėjimo reikėjo pasirašyti dar kitas papildomąsias sutartis: susisiekimo, žvejibos, konsularinės apsaugos, sanitarinė — viso 8. Vienoje tų sutarčių kalbama ir apie N. Lietuvos sienas. Taigi toje sutartyje del sienų pasakyta, kad vakarinės Lietuvos sienos imamos tokios, kokios jos yra dabar;-vadinasi, del Klaipėdos krašto tarp Vokietijos ir Lietuvos nėra nė mažiausio nesusipratimo. Visai kitaip pasakyta del N. Lietuvos sienų rytuose, būtent — pažymėta, kad Lietuvos siena rytuose tik laikina ir ji bus nustatyta vėliau, kai bus padarytas galas visiems nesusipratimams su Lenkija. Vadinasi, ir Vokietija pripažino, kad Vilniaus klausimas dar galutinai nebaigtas ir nepabijojo tai įtraukti į oficialų dokumentą

Ar tik ne dėlto lenkų spauda taip triukšmavo ir baidė nuo pasirašymo sutarties su Vokietija?

Politinė apžvalga.

Anglijos parlamentas bus paleistas gegužės 10 dieną ir jau gegužės 30 dieną bus nauji rinkimai. Anglijos piliečiai šiame kare turėjo daug nuostolių, bet karo laimėjimai taip Anglijai buvo dideli, kad dauguma piliečių yra patenkinta dabartine padėtim ir nenori didelių atmainų. Delto anuose rinkimus laimėjo konservatoriai t. y. dabartinės padėties sergėtojai. Bet ir Anglijoje yra kairiųjų partijų šalininkų, kurie pagal savo kurpalio norėtų net Anglijoje visą gyvenimą persiūti. Lietuviai Anglijos konservatorjai rodė maža palankumo. Jie savo politikoje palaiko visur stipresnius ir susidariusią padėtį. Pavyzdžiui Vilniaus klausimu Anglijos konservatoriai nežiurėjo teisybės, tik, bijodami Rusijos bolševizmo, visomis keturiomis palaikydavo lenkus ir prancūzus. Anglijos konservatorių politika, rodos, buvo tokia: prancūzams leisdavo šeimininkauti Europoj, kitose gi pasaulio dalyse pati savo naudai šeimininkavo. Taip, pavyzdžiui, po didžiojo karo Anglija sugebėjo gelžkeliu sujungti Indiją su Pietų Afrikos Kapštadtu per Mezopotamiją, Arabiją, Suezą, Aigiptą, Abisinija, buvusias vokiečių žemes ir Transvalį. Žodžiu, Anglija pasidarė labai galinga valstybė ne tik jūroje, bet ir sausumoje. Anot „Daily Telegraph“ dabartinis anglų ministerių pirmininkas Balduinas tikisi parlamento rinkimus vėl laimėti. Dabar jau pradėjęs rinkti naują ministerių kabinetą. Užsienių reikalų ministeris Chamberlainas pasiliksiąs savo vietoje dar dvejus metus. Po jo Anglijos politiką vesiąs lordas Jrvinas, kuris dabar eina Indijos vicekaraliaus pareigas.

*

Prancūzų sóstinėje Paryžiuje vis dar derasi didžiųjų valstybių bankininkai, kokie mokesčiai užkrauti vokiečiams. Vokiečiai nerodo noro mokėti ir nurodė, kad Versalio taika išvedė rytuose t. y. su Lenkija tokias sienas, kurios ardo ir silpnina visą Vokietijos žemės ūkį. Atskirtum lenkams užleistu koridorium Prūsų kraštui reikia duoti daug piniginės paramos, be to Daveso planas esąs vokiečiams taip pat dabar nepriimtinas. Vokiečiai geriau žiną Rytų Europos santykius, kaip kitos Vakarų Europos valstybės. Ligšiol lenkai, jausdami už savo pečių prancūzų globą, rimtai nenorėję tartis su vokiečiais prekybos ir ūkio reikalais. Prancūzai kaltina vokiečius, kad jie tyčia sumažinę valstybės banko pamatinį kapitalą, mokėję mažus nuošimčius, tai jų kapitalai plaukę į užsienio bankus. Be to, kad vokiečiai, vieton statę didelius karo laivus, tuos pinigus būtų sunaudoję žemės ūkį gerinti, tai nebūtų buvę dabar tų sunkenybių karo atlyginimams mokėti. Vis delto Amerikos delegatai Paryžiaus konferencijoje esą linkę svarstyti tuos politikos klausimus, kurie artimai rišasi su Vokietijos ūkiu. Tai, žinoma, veikia kaip kokia bomba į lenkus. Nenuostabu, kad jau daugelyje Lenkijos miestų buvo mitingai, kuriuose protestuota prieš kokį nors Lenkijos sienų pakeitimą.

Dar vienas dalykas dedasi dabar Paryžiuje, kurs lietuviams daugiau rūpi. Tai Mickevičiaus paminklo atidengimas, tame pat Paryžiuje, kad labiau užmanifestavus prancūzų ir lenkų draugiškumą ir per didį Vilniaus Lietuvos sūnų Mickevičių pabrėžus, kad jau tas kraštas yra galutinai Lenkijoje. Prieš tas iškilmes lietuviai paskelbė Prancūzijoje ir kitose šalyse savo protestą, pabrėžė, kad Mickevičius matęs tarp lenkų ir lietuvių skirtumą nemažesnį kaip taip prancūzų ir vokiečių, nenorėjęs, kad kurs nors iš jų būtų kito pavergtas. Želigovskio darbus lenkai vainikuoja Mickevičiaus paminklu Paryžiuje. Prancūzai turėtų suprasti, kad toks žygis lietuviams yra skaudus ir prancūzai galėjo palaukti, kol lietuviai su lenkais sueis į geresnius santykius. Pagalios Mickevičius nebuvęs toks lenkas, kokį dabar iš jo lenkai daro. Mirkevičius norėjo visų tautų nepriklausomybės, o jam paminklą stato kaip tik tie, kurie dabar turi užėmę lietuvių, ukrainiečių ir baltarusių plačius žemės plotus. Atidarymo iškilmės buvo biurokratiškos ir labai oficiališkos.

*

Šveicarijos telegrafo agentūra pranešė, kad Ženevoje nusiginklavimo konferencijai paruošti komisijoje balandžio 27 d. Norvegijos ir Švedijos atstovai apgailestavo, kad nepasisekė panaikinti visose valstybėse karuomenės rezervų paruošimo. Litvinovas išsitarė, kad pati visuomenė paveiks, kad būtų tos rezervos panaikintos. Anglijos atstovai tuo tarp nusileido tuo klausimu. Kiniečiai pasiūlė visose valstybėse panaikinti priverstiną tarnybą kariuomenėje. Tuo klausimu nusiginklavimo komisija gyvai užsiėmė.

*

Vokiečių generolo Sekto buvimas Rumunijoj visose Europos sostinėse padarė nemažą įspūdį. Tas generolas Vokietijoje yra šalininkas palaikyti vokiečių artimesnius santykius su rytais. Vokietijoje buvo priimtas jo planas apeiti Versalio traktatą ir slaptai ruošti karui didelę armiją. Dabar vokiečiai sutiko be jokių derybų sumokėti rumunams priklausančią karo atlyginimų dalį, o vokiečių bankai paskolino jiems pinigų. Nors del akių rumunai ramina kitas valstybes, kad Sekto vizita neturėjusi didelės reikšmės ir trumpai Sektas buvęs pas rumunų ministerių pirmininką Maniu. Europos politikai mato toje Sekto kelionėje vokiečių norą išlyginti rumunų ir rusų nesutikimus del Besarabijos ir, jeigu vokiečiams pasisektų susitarti su Čekais, Lenkija atsidurtų vokiečių bučiuje.

Paryžiaus bankininkų konferencijos karo atlyginimams nustatyti iniciatorius Gilbertas padarė vokiečių bankininkams priekaištą, kad jie tyčia išaikvoję miliardą markių, kad susilpninus Vokietijos piniginę padėtį. Vokiečių spauda mato tame Gilberto blogą valią, nes tuomi noris jis pasiteisintų del nenusisekusio jo konferencijos projekto. Užsienio ir vidaus politikoje vokiečiai dabar aprimo. Dabar pavasaris, tai visi susirūpino valstybės ūkiu.

*

Lenkų prezidentas Moscickis balandžio 24 d. priėmė seimo pilsudskisninkų bloko atstovus podraug su ministeriais. Pavakarieniauta ir pasikalbėta. Tą pat dieną Varšuvos universiteto salėje įvyko pasikalbėjimas apie lenkų ir vokiečių karo galimybę. Lenkai Tugutas ir Lypacevičius, o vokiečiai Šenaichas ir Falkenbergas visi masonai ir pacifistai (taikos šalininkai) kalbėjosi apie vokiečių ir lenkų nesusipratimus. Kalbos krypo į Europos jungtinių valstybių sudarymo. Kas šių ponų buvo daroma ir planuojama už to susirinkimo, žinos tik masonų ložos.

*

Rusijos dabartinis diktatorius Stalinas išsikraustė iš Maskvos Kremlio į Gorkių dvarą, kur 1922 m. mirė Leninas. Čia jį labai sergi čekininkai. Maža kas su Stalinu gali pasimatyti. Spėjama, kad išsikėlė ir Kremlio iš baimės, kad jo ten nenudėtų. Stalinas labai uoliai valo komunistus: vienus siunčia į Solovkus, kitus išmeta iš partijos, o įtariamuosius perspėja, kad neveiktu su opozicija. Žodžiu, socialistų-bolševikuų rojuje yra tikras pragaras: sodžiuje nnolatinė beturčių-basiakų kova prieš stipresnius ūkininkus, pramintus „kulokais“, mistuose visi yra šnypinėjami, vieni kito bijosi, kad nesuėstų, ir patys vadai sukasi nuolatinėse intrygose. Biauriam sumateriazėjime komunistai kasdien labiau sužvėrėja. Dabar Maskvos komunistams labiau kaip carui yra reikalingi bizūnai ir durtuvai. Jais ir laikosi dabartiniai Maskvos ponai. Tai turėtų atminti gegužės 1 dieną ir mūsų darbininkai, kurie dažnai mėgsta tą dieną vardan socialistų „laisvės“ iškelti raudonas vėliavas. Ukrainoje miestuose, miesteliuose ir dideliuose dvaruose, kurie Žydams teko, žydai organizuoja savo miliciją, kuri vartos žydų kalbą.

*

Meksikoje sukilimams nėra galo. Smarkūs mušiai eina. Atrodo, kad valdžios kariuomenei labiau sekasi.

*

Amerikos ir Anglijos santykiai eina geryn. Anglijos ministerių pirmininkas Baldvinas susirinkime, kuriame dalyvavo 40.000 žmonių, pareiškė, kad Anglijos ir Amerikos Jungtinių Valstybių vyriausybės eina ne tik prie ginklavimosi sumažinimo, bet ir prie karo laivų mažesnio skaičiaus. Nuoširdžiai Anglija priima protingus Amerikos prezidento Huverio pasiūlymas ir džiaugiasi, kad Amerikos prezidentas taip aiškiai supranta šį reikalą. Susirinkimas nuoširdu rankų plojimu priėmė tą Baldvino kalbą.

*

Kaukaze ties žydų kolonija Olča vietos gyventojai užpuolė žydų užimtą dvarą ir koloniją ir sugriavė 17 žydų namų. Sovietų milicija ramiai į tai žiūrėjusi. Du „pogromščiku“ suėmusi, bet po dviejų valandų paleidusi. Žydų centralinis komitetas Maskvoje pareikalavo didelių bausmių mušeikoms.

Lietuvio menininko laimėjimas.

Paryžiaus laikraščiai praneša, kad iš visų freskų darbų, vertų pasiųsti į Barcelonos (Ispanija) tarptautinę parodą, meno teisėjai pripažino dailininko J. Mikėno freską. P. Mikėno freskas „Darbas“ šiomis dienomis išvežiama Barcelonou, kur bus ištatyta daromoj meno parodoj. Tenka tik palinkėti mūsų tautiečiui laimėti ir Barcelonoje, kaip laimėjo Paryžiuje.

K. P. K.

Kun. Silvestras Gimžauskas.

Minint sunkią Lietuvoje „obrusitelių“ gadynę, kai rusifikacijos tikslais buvo uždrausta lietuvių spauda, negalima mums, vilniečiams užmiršti pirmo lietuvio inteligento kanauniko Silvestro Gimžausko, kurs keleriais metais prieš d-ro Jono Basanavičiaus „Aušros“ pasirodymą, Vilniaus krašte plačiai žadino lietuvius iš miego, laužė pirmuosius čia ledus ir gynė lietuvybę, kur jai didžiausias buvo pavojus ir nuo rusų ir nuo lenkų. Silvestras Gimžauskas savo kilimu buvo lietuvio ūkininko sūnus iš Švenčionių apskrities, Linkmenų parapijos, bemaž pusiaukelėje tarp Linkmenų ir Labanoro. Aplinkiniai gyventojai lig šiai dienai yra gryni lietuviai, tai ir Silvestras Gimžauskas, gimęs 1844 metais, iš mažens prisiklausė lietuvių pasakų ir dainų ir, parvažiuodamas iš lenkų mokyklos Švenčionyse, bendraudavo su žmonėmis, kurie daugumoje gyvendami Linkmenų, Labanoro ir Kaltinėnų giriose manydavo, kad visas platusis pasaulis lietuviškai kalba, lietuviškai gieda ir meldžiasi, lietuviškai jaučia. Toji lietuviškoji liaudies atmosfera veikė į jauną Silvestrą Gimžauską, kurs turėjo labai jautrią širdį, buvo doras ir turėjo poeto svajones. Ne iš knygų, bet iš liaudies Gimžauskas sėmė tą savo tautos ir krašto meilę, kuri neatšalo jo širdyje iki grabo lentos. Taigi mokslus Silvestras Gimžauskas ėjo Švenčionyse lenkų gimnazijoje. Ją uždarius, toliau mokinosi Dinaburke. Baigęs šešias klases 1862 m. buvo įstojęs Vilniaus kunigų seminarijon, bet čia jokios tvarkos tuo metu nebuvo. Tai buvo lenkmetis. Seminarija buvo uždaryta, nes nedaug klierikų buvo ir tie išbėgiojo su lenkų sukilėliais po miškus. Silvestras Gimžauskas nesidėjo su lenkais, bet įstojo vaistinėn ir buvo vaistininku iki 1875 metų. Turėjo jau vaistininko padėjėjo liūdymą ir rengėsi keliauti į Petrapilio universitetą provizoriaus laipsnio gauti. Vilniuje susitiko su savo drau kun. M. Harasimavičium, kurs tuo metu buvo seminarijos rektoriumi, ir jis prikalbėjo jį grįžti Seminarijon, kurią del lenkmečio suirutės buvo apleidęs. Gimžauskas taip ir padarė. Harasimavičius gerai pažino Gimžauską, o kas jį pažino, tas negalėjo nemylėti. Trumpai, bet gražiai nupiešė kun. Harasimavičiaus reikšmę tuo metu Vilniaus vyskupijoje docentas kun. J. Tumas savo „Lietuvių Literatūros paskaitose“, kuriomis čia pasinaudoju kun. Gimžausko gyvenimą rašydamas.

Buvo tai Muravjovo ir kitų Vilniaus generolų-Gubernatorių šėlimo gadynė. Jie buvo iškėlę prelatą Petrą Žilinskį į Vilniaus vyskupijos administratorius, bet grynai bažnytiniai reikalai su popiežiaus žinia buvo pavesti Žemaičių vyskupui Valančiui ir jo įgaliotiniu buvo kun. Harasimavičius. Daug kunigų išmirė, daug del lenkmečio rusų vyriausybė ištrėmė. Penketą metų Vilniaus seminarija buvo uždaryta arba turėjo vos po keletą klierikų, tai nestebėtina, kad kun. Gimžauskas jau po dviejų metų seminarijoje buvimo buvo įšvęstas kunigu ir išsiųstas Petrapilio akademijon. Ten kun. Gimžauskas rado du geru lietuviu: iš Žemaičių vyskupijos kun. Kazimierą Jaunių ir iš Seinų—Petrą Kriaučiūną. Su jais tikrai susidraugavo. Abudu buvo tautiškai susipratusiu lietuviu. Gimžauskas taip pat iš jaunų dienų buvo karštas lietuvis. Jaunius dar būdamas seminarijoje ir besimokindamas lietuvių kalbos pas Antaną Barananską rodė didelių gabumų prie savo kalbos pažinimo dažnai savo nuomonėmis skirdavosi nuo prof. Antano Baranausko, kurs buvo garsaus Schleicherio sekėjas, o Jaunius aukščiau vertino lietuvių kalbos tyrimuose Kuršaitį. Gimžauskas amžiumi buvo už abu draugu vyresnis. Jis mokėsi prieš 1863 metus dar tuo laiku, kai mokyklos buvo lenkų rankose ir rusų mokytojų dvasia jam buvo svetima. Kaip jau minėjau, Gimžauskas buvo kilęs iš taip grynai lietuviško kampelio, kad nepasidavė ir lenkų mokyklų lenkinimo dvasiai. Jis buvo kaip ąžuolas. Vos tik šie trys vyrai Gimžauskas, Jaunius ir Kraučiūnas geriau akademijoj susipažino, jau kun. Gimžauskas sunkiai susirgo plaučių liga ir 1878 metais apleido Petrapilį. Savo sveikatos kun. Gimžauskus visiškai nepataisė ir 1897 m. mirė, pasidarbavęs 19 metų Vilniaus krašte.

Savaimi suprantama, kaip tuo metu Vilniaus krašte buvo reikalingas toks susipratęs lietuvis, kaip kun. Silvestras Gimžauskas. Vilniuje visi lietuvybės židiniai užgesinta. Jokia lietuviška maldaknygė, joks lietuviškas elementorius, jokia lietuviška knygutė negalėjo iš Vilniaus pasirodyti. Čia tik rusai savo „kirilica“ spaudė lietuviams knygas, kurių lietuviai nenorėjo imti į rankas. Spauda buvo uždrausta, lietuviškos knygos persekiojamos. Visame Vilniaus krašte nebuvo nei vienos lietuviškos mokyklos. Visos mokyklos buvo rusiškos ir tų buvo labai maža. Jose lietuvių vaikai buvo daugiau kankinami, negu mokinami. Visi Vilniaus krašto dvarai senai buvo lietuvybę paminę po kojų. Mokėta iš lietuvių vargų tik pasijuokti, pasityčioti arba net baudžiauninkus žmones už lietuvių kalbą plakti. Taip ištautinta Varnionių ir Geranainių apylinkės, kur šiandien dar žmonėse gyvi pasiliko atsiminimai ir žmonės atmena dvarininkų pavardes. Tokie Narbutai ir Domeikos — tai buvo tik išimtys toje dvarų lenkinimo jūroje Vilniaus krašte. Klebonijos buvo dvarų įtakoje, beveik visos aplenkėjusios taip, kad šio krašto varguoliai lietuviai savo kalba tik namie tekalbėdavo. Net bažnyčiose reta kur išgirsdavo lietuvišką žodį, nes klebonus Žilinskis skirdavo į parapijas be atodairos į jų tautybę ir kalbos žinojimą. Rusai tai matė ir leisdavo pro pirštus. Rusų vietos politikų, kiek teko nuo senų kunigų patirti, manyta, kad juo kunigai toliau stovės nuo liaudies ir nemokės jos kalbos, juo lengviau bus toji surusinti. Taip net Tverečiun, Malėtuosna ir Videniškin patekdavo kunigai, kurie nė žodžio nemokėdavo lietuviškai

BOLŠEVIKŲ ROJUS.

Rodosi, kad toli turėtų būti laikai kada žmonės buvo persekiojami del tikybinių įsitikinimų. Deja, taip nėra. Gretimoj su mumis Rusijoj bolševikai šiais laikais dar labiau įnirto prieš tikybą ir pasiryžę yra visai išnaikinti ir išrauti iš žmonių širdies tikėjimą. Jie įsteigė tam tikslui bedievių sąjungą ir leidžia laikraštį „Bedievis“, kuris turi jau apie milijoną skaitytojų. Kas krikščioniška, griaunama iš pamatų. Vietoj moterystės skelbiama „laisvoji meilė“, kuri yra viešas, bolševikų giriamas, paleistuvavimas. Šis dalykas platinamas yra mokyklose, kur mokytojai jį désto ir liepia mokiniams praktikoj vykdinti (daryti). Rusijoj viešpatauja šie obalsiai: „Dievas — visa, kas bloga“. „Nereikia jokio Dievo ir jokio Viešpaties“. Religija sulig Markso, kurio prisilaiko visi socialistai, yra svaiginančių opiumu. Kad galėtų kaip nors pažeminti Kristų, komunistai Kristaus išdavėjo Judo garbei pastatė paminklą.

Laike bažnytinių pamaldų bolševikai daro visokių šlykščių dalykų. Persekioja jie ir pravoslavus, bet su jais bolševikai gan greit apsidirba. Mat, pravoslavų dvasiškija, neturėdama, kaip mes katalikai, tikybinio centro, popiežiaus, suskilo ir dauguma jų pasidavė bolševikų valdžiai; atsirado tokių arkirėjų kurie drįso tvirtinti, kad komunistų valdžia esanti nepriešinga tikybai, o Leninas esąs geriausias krikščionis. Nors daugelis geresnių pravoslavų nesutinka su savo vadų pažiūromis, bet, neturėdami savo dvasiškijos paramos, kaskart, ypač jaunimas, pasiduoda „Bedievio“ įtakai.

Kas kita su Katalikų Bažnyčia. Iš 500 kunigų, buvusių Rusijoj, kas žin, ar atsirado nors vienas, kursai būtų pasidavęs bolševikų valdžiai. Nenuostabu todel, kad bolševikai visą savo tulžį išliejo ir lieja prieš katalikų kunigus. Kunigas Rusijoj yra išimtas iš po teisių, reiškia, kunigą galima apiplėšti, net užmušti ir už tat jokios atsakomybės nėra. Niekas jam kambario neduoda, o jeigu kur nors įsiprašytų tai turi mokėti keturius kartus daugiau, negu kiti. Vyskupas Neveu aprašo, kaip jis, gavęs visai menkutį kambariuką, turėjo nuolat bijoti, kad jo ten neužmuštų jojo kaimynai, kurie buvo bolševikai-žydai ir žydės, žydės už vyskupo kambario sienos įsitaisė paleistuvystės namus, per kiaurias naktis šlykščiausios kalbos, dainos ir piktžodžiavimai atsimušdavo į jo ausis. Būdamas Dono kasyklose, vyskupas gyveno tiktai žolėmis; jo gi sutana — tai palaikis skarmalas; labai dažnai, neturėdamas batų, — šalčiuose ėjo basas lankyti ligonis ir kitus tikinčius. Norėdami pažeminti dar labiau dvasiškiją, bolševikai verčia kunigus, o net ir vyskupus valyti gatves, kopti išeinamasias vietas ir t.t.

Bet toks prispaudimas dvasiškijos, tai dar niekis palyginus su tuo skausmu, kokio kunigija patiria, matydama, kaip bolševikai niekina bažnyčias, paversdami jas klubais, arba automobilių garažais (Petrograde, Peterhofe); nevalia tikybos mokinti mokyklose; iki 18 metų negalima vaikų mokinti katekizmo ir t.t. Kunigai, kurie dar nenugalabyti, turi žiūrėti su širdies skausmu, kaip jųjų tikintieji kaskart apsileidžia ir atpranta nuo religijos ir skęsta bolševizmo pagonybėje.

Daug buvo rašyta ir girdėta apie rusų katorgą; kur politiniai prasikaltėliai kentėdavo pragariškas kančias. Bet rusų carizmo katorga daug švelnesnė buvo, negu raudonųjų despotų torturos (kankinimai) ir kalėjimai. Jų torturas galima lyginti tiktai su 18 amžiaus Anglijos kalėjimais, kur dabartinių džentelmenų protėviai nesidrovėjo už mažiausią vagystę išlupti akių, ar bausti mirtimi. Baisiausi bolševikų katorga yra Solovkos. Yra tai toli šiaurėje Baltųjų jūrų sala — kalėjimas. Pasmerktieji gyvena šaltuose, drėgnuose urvuose; visą dieną dirba miškuose ant šalčio ir darganos, kur nelaimingieji dažnai ir skiriasi su šio pasaulio bolševikų rojumi.

Į šitą tai katorgą bolševikų valdžia siunčia katalikų kunigus ir tikinčius, kurie gynė tikybą ir bažnyčias, arba skelbė Dievo žodį. Dabar ten yra vienas katalikų vyskupas, neseniai konsekruotas, jaunas latvis, Stoskanas. Jis klastingai buvo suareštuotas ir atskirtas nuo savo tikinčiųjų ir išsiųstas į raudonąją katorgą. Vyskupas turi sunkiai dirbti pelketuose miškuose, kur prarado visišką sveikatą ir beveik apkurto. Budeliai, kurie jį pasodino pažemiuose, tyčiojasi iš vyskupo sakydami; „Tegul Dievas nužengs pas savo vyskupą ir pasikalba su juo“. Vienok šita baisi katorga neįveikė vyskupo dvasios. Laiške, kurį jis nusiuntė savo tėvams Latvijon ir kurį viso pasaulio katalikiškoji spauda paduoda, vyskupas Stoskanas visai nesiskundžia ir nekolioja savo budelių; priešingai, jis sakosi niekuomet nesijautęs taip laimingas ir arti Dievo buvęs, kaip šitame kalėj me. „Vienas dalykas, sako vyskupas—mane labai slėgia, kad aš negaliu šv. mišių laikyti. Niekuomet nesu gavęs iš Dievo taip gausių malonių, kaip per šituos kančių mėnesius.

Tėveliai mano. melskites už mane, bet neverkite. Išmokau dabar mylėti visus žmones, be jokios išimties, ir gi ir tuos, kurie, atrodytų, neverti meilės. Jie yra nelaimingiausi iš visų žmonių“. Raudonieji budeliai galėjo sutorturuoti kūną, bet neįstengė užmušti meilės, kuri dar stipriau ir šviesiau dega net prie savo apakintųjų piktadarių vyskupo-kankinio širdyje. Tokie tai didvyriai vyskupai kunigai ir tūkstančiai kankinių katalikų, drąsiai kovodami už tikybą ir Bažnyčią, parodė kruviniems dabartiniams carams, kad jie Bažnyčios neįveiks. Šiurpas porima kūną, skaitant laikraščiuose baisius aprašymus bolševikų rojaus... Ir pamanyti, kad lietuvių tarpe atsiranda žmonių, kurie norėtų šitą rojų įvesti ir Lietuvon; o tas be abejo būtų įvykę dar aukščiau, jeigu nebūtų Lietuvos išgelbėję mūsų kariai ir visų patriotų mylimas prezidentas Smetona.

Skaidrys.

Senųjų mūsų veikėjų karta. Sėdi iš kairės dešinėn: kun. pral. Prapuolenis („Lenkų apaštalavimo Lietuvoje“ autorius ir žymus veikėjas), prof. J. Jablonskis, didžiausias lietuvių kalbos žinovas, d-ras **J. Basanavičius** (Aušros“ įkūrėjas), kun. prof. A. Dambrauskas, žymus visuomenės veikėjas. Stovi iš kairės dešinėn: prof. Matulionis gen. Bulota ir mok. Palukaitis.

Sekminių belaukiant.

(Provincijos balsas).

Nors šiemet ir labai sunkus visiems pavasaris, bet daugiausia kenčia ūkininkai.

Daugumas dejuoja, kad po pernykščio nederliaus ir sunkios žiemos, pavasario sulaukus, net galva sukasi, nežinai nė ko griebtis, nė už ko imtis: nėra gyvuliams pašaro, nėra sėklų, nėra duonos, o čia mokesniai savo keliu dar smarkiau spaudžia, ir tu, vargo žmogeli, nors gyvas į žemę lįsk! Bet gyvenimas nežiūri sunkios ekonominės būklės ir visu smarkumu žengia pirmyn. Todel ir mes turime neatsilikti, nes atsilikęs būtu visai parblokštas ir sunku jau bus atsikelti. Todėl mes, jaunime, nesnauskime!

Pernai Sekminėse buvo surengta procesija į Vilnių, į Kalvarijas. Beabejo ji turi daug reikšmės, ypač jaunimui.

Visų pirma, daugumas gavo progos atlankyti šventas vietas savo žmonių būrelyje, išgirdo savo kalba gražių pamokslų. Beto gavo progos susipažinti

(Majevskis, Bolcevičius ir kiti). Doringieji jų nuo zakristijonų ir vargoninkų mokindavosi bent kiek lietuviškai, kad susikalbėjus su žmonėmis, bet tai buvo išimtys.

Tai tuo metu Vilniaus krašte pradėjo veikti toks vyras kaip kun. Silvestras Gimžauskas. Jis tame krašte lietuviams reiškė nemažiau, kaip vyskupas Motiejus Valančius Žemaičiuose, gal net daugiau. Jis čia buvo vienas.

Gerai pasitaikė, kad buvo dvasiškosios ir ypač pasaulinės vyriausybės mėtomas iš vienos parapijos į kitą. Zytela, kur dar užsiliko lietuvių sala, Gardino gub., Žiežmariuose Trakų apskr., Vidišky Švenčionių apskr. Kietaviškėse Trakų apskr., Valkinyke 188+ m. jau buvo dėkanu, Giedraičiuose, Boguslaviškyje. Kaip matome jis savo buvimu palietę didesnę Vilniaus vyskupijos lietuvių gyvenamąją dalį. Ir visur jo buvimas paliko savo pėdsakų.

Kun. Silvestras Gimžauskas buvo labai uolus kunigas ir šiuo žvilgsniu žymiai viršijo savo draugus. Pavyzdingai ėjo savo bažnytines pareigas, buvo blaivininkas, tikroje to žodžio prasmėje asketas. Prelatas Harasimavičius pasiliko ištikimas jam draugas ir užtarė pas vyskupą Grinevecką.

Trumpai čia suminėsiu, kaip tuo metu veikė Vilniaus krašte kun. Gimžauskas. Pirmon galvon kaipo kunigas jis gerai suprato, kokią reikšmę turi viso krašto padėtyje bažnytinis gyvenimas. Juk rusų persekiojami žmonės del tikėjimo dažnai nesigailėjo savo gyvasties ir nebijojo Sibiro, kazokų ir „turmų“. Jis matė, kad iš lietuvių bažnyčių išstumta lietuvybė. Pats kilęs iš Linkmenų ir Labanoro padangės gerai žinojo, kaip karštai žmonės ten lietuviškai meldžiasi ir gražiai gieda. Linkmenyse ir Labanore nuo senų senovės buvo visa bažnyčioje išlaikyta lietuviškai. Iš mažų dienų žinojo, kiek vargo turėjo grynai lietuviška Kaltinėnų parapija, kai ten buvo mėginta sulenkinti bažnyčioje pamaldos ir seniai atminė lenkų vienuolių buvimą. Žmonės buvo tamsesni ir net poterių nemokėdavo. Taigi tam kun. Gimžauskui teko susidurti su Kietaviškėmis, Žiežmariais, Valkinyku —žodžiu su didele tuo metu lietuvių gyvenama Trakų apskritim. Čia jis savo darbu davė kitiems lietuviams kunigams pavyzdį, kaip reikia 'parapijoje veikti. Tapęs Kietaviškių klebonu, rado vizitacijos aktuose įrašyta, kad pamokslai sakomi *„po polsku, ale wzrozumiałym dla ludu językų“*.

Panašiai buvo ir kitose Vilniaus krašto lietuvių gyvenamose parapijose. Čia buvo reikalingas reformatorius. Tuo reformatorium ir buvo kun. Gimžauskas. Jis ėmėsi ne revoliucijos, bet reformos priemonių. Gerai suprato, kad revoliucijos ir šiaip jau aštresnės priemonės būtų greit tuo metu pasibaigusios ir mažai būtų padaręs, nes lietuvių inteligentų darbininkų, kaip jau minėjau, Vilniaus krašte nebuvo. Gimžauskas ėmėsi darbo iš pamatų. Pradeda savo parapiją mokinti lietuviškų poterių ir katekizmo. Tai buvo jau 1855 metų daroma Žemaičių vyskupijoje. Kas šventadienis per pamokslą ėmė balsiai skaityti lietuviškus poterius ir visiems įsakė sekti. Skaitė taip pat trumpas katekizmo žinias. Po pamaldų pats ėjo stacijas, klupinėjo su žmonėmis ir daug lietuviškai poterių kalbėjo tai pradėdamas, tai baigdamas *Tėve mūsų* ir *Sveika Marija* paeiliui su žmonėmis. Jau po metų Kietaviškio parapijos negalima buvo pažinti. Nuo jo ėmė pavyzdį kiti lietuviai klebonai ir jis mokėjo į juos paveikti ir sužadinti lietuvybės meilę. Taip buvo Vilniaus krašte pradėtas tas skruzdės darbas žmonėse, kurs vyresnių lietuvių klebonų iki šiai dienai buvo varomas ir, nors ne visa, bet daug ką pakeitė sodžių bažnyčiose. Prieš tai Kietaviškių parapijos mokėjęs lietuviškus poterius tik vienas Motiejus Grybauskas. Po kun. Gimžausko trumpo pasidarbavimo beveik visi mokėjo lietuviškai poterius. Kai tapo kun. Gimžauskas Merkinės dėkanų Valkinyke, jis paveikė ta kryptimi į visą Trakų apskritį. Po Grinevecko neilgo buvimo Vilniaus vyskupu buvo paskirtas Dvasiškosios Akademijos profesorius lietuvis vyskupas Audzevičius. Jam, kaip ir kitiems anos gadynės inteligentams, lietuvybė beveik nerūpėjo Kun. Gimžauskas parašė jam gražų amerikiečių-lietuvių vardu pasveikinimą, Vilniun atvažiuojant, ir per Ameriką nusiuntė Petrapilin, kad jame sužadinus bent kiek lietuvio jausmų ir kad būtų lietuviams palankesnis. Žinoma, to tuo metu niekas nežinojo, o kun. Gimžauskas, kaip reta, mokėjo paslaptis laikyti. Naujas vyskupas panorėjo susipažinti su lietuvių padėtim ir ilgai nevizituotą Merkinės dekanatą vizitavo. Dekanas kun. Gimžauskas nurodė vyskupui stačiai apverktiną lietuvių padėjį del nežinojimo tikybos tiesų ir tamsumo, nes lenkiškų pamokslų žmonės nesuprato. Vyskupas Audzevičius prašyte prašė kun. Gimžauską gelbėti žmones. To tik reikėjo kun. Gimžauskui. Lenkai kunigai pujuto sau pavojų ir ėmė vadinti „litvomanu“. Tai kun. Gimžausko nenubaidė nuo darbo. Vilniaus seminarijoje ir bažnyčiose siautė lenkybė, sodžiuje ėjo kun. Gimžausko reforma bažnyčiose, *bet* toli gražu nesibaigė kun. Gimžausko veikimas parapijos darbu. Jis gerai pažino visų Vilniaus krašto lietuvių padėtį ir matė erelių iškestus sparnus. Gaila kad jam tuo metu dar neteko pasidarbuoti Lydos ir Ašmenos apskrityse. Gal šiandien visas Vilniaus kraštas būtų kitaip atrodęs. Deja, vienam žmogui tai buvo per plati dirva.

Kun. Silvestras Gimžauskas gerai suprato lietuvių spaudos reikšmę. Jis pats rašė eiles, vertė knygas (Vaplerio bažnytinę istoriją). Nors toli buvo pasiekti užsienis, jį pasiekdavo.

Atsiradus „Aušrai“ ir kitiems lietuvių laikraščiams nors retkarčiais, bet jis ten rašinėdavo. Įdomu, kad tuo metu, kai rusai uždraudė lietuviams spaudą ir vietomis net iškabino valsčiuose lentas su parašais „zdies po litovski govorit vospreščajetsia“ („čia lietuviškai kalbėti draudžiama“ — pav. buvo Švenčionių apskr. Kuktiškių valsčiuje, tai tuo metu kun. Gimžauskas, pav. Valkininke, prie bažnyčios, prie šulinio ir kur galėdamas primušdavo lenčiukes su lietuviškais parašais: „čia spiaudyti nevalia“, ar kitokio turinio, kad tik parašius lietuviškai ir žmones pratinus prie lietuvių rašto. Jo

su Vilniumi, pamatyti svarbesnes istorines vietas, kaip šit: Gedimino kalną, senovės pilį tvirtovę, Vytauto Didžiojo karstą, Rasų kapines, kur guli daugybė mūsų didvyrių, D-ro Jono Basanavičiaus kapą, muziejų ir daug gražių Vilniaus bažnyčių; kartu buvo aiškinama tų vietų reikšmė, kas davė progos daugumai sužinoti daug iš mūsų praeities, geriau suprasti, kaip reikia branginti tą praeitį. Kur čia viską ir papasakosi! Galima vienu žodžiu pasakyti: labai daug!

Bet tuo pasinaudojo vos tik maža dalis mūsų visuomenės. Kaip kiekvieni metai, taip ir pernai, netrūko visokių kliūčių, kurios daugumai sutrukdė atvykti Vilniun.

Šiemet vel laukiame Sekminių. Taigi jau būtų laikas ir vėl apie tai pagalvoti. Jau laikas pradėti rinkti sąrašus, rūpintis leidimais.

Čia be abėjo turi susirūpinti mūsų šviesuomenė, galiu pasakyti, turi net daug laiko tam pašvęsti, nes čia turi gražios progos sueiti arčiau ir susipažinti su sodžiaus visuomene. Todel pasistenkime suorganizuoti daug kartų didesnę minią, negu pernai. Čia žymiausia darbo dalis krinta beveik ant kunigų ir sodžiaus mokytoju, nes jie už vis arčiau stovi šiadiunės pastogės.

Bet ir vilniškiai turi neužmiršti kiekvienas savo pareigos, kad Sekminių metu tinkamai priimti brangius svečius. Todel pagalvokime, kas ką galime atlikti! Tikuosi, kad mūsų visuomenė, nežiūredama sunkios ekonominės padėties, tvirtai pasiryž toje procesijoje dalyvauti, nes tai vienintelė proga, kuri gali duoti milžinišką naudą kiekvienam.

Kl Pec—us.

Red. prierašas. Girdėjome, kad tuo dalyku yra susirūpinusi Šv. Kazimiero draugija ir deda daug pastangų tos procesijos suruošimui.

dimo — reiškia — kaboti ore ir nebūti tikram savęs nė vienos minutės. Darbas dirbamas, o naudos nėra.

Šitoksai socialistų organo rašymas labai nepatiko endekams, o pirmoje vietoje vilniškiams, kurių leiborganas „Dz. Wil" N-o 99 tiesiog plėšo rūbus:

„Nereikalaujame nieko pridėti—sako jisai, – kad Vilniaus autonomija, po kurios būtinai turėtų įvykti Rytų Galicijos autonomija nieko neduodant mūsų ūkiui, būtų pirmas žingsnis prie naujo savo valia Lenkijos padalinimo".

Tai ir gi įdomus prisipažinimas, kad kaip Rytų Galicijoj, taip lygiai ir Vilniaus krašte gyvena daugumas ...nelenkų, nes kitaip nepriseitų kalbėti nė apie autonomiją, nė juo labiau apie padalinimą.

Bet... bainiė visais atžvilgiais pamatuota.

R. M.

Išėjęs iš spaudos „Vilniaus Šviesos" 3—4 Nr. sukėlė mumyse keletą minčių, kuriomis čia dalijamės:

— Mes, įvertindami d-ro Alseikos strapsnius, nukreiptus prieš dabartinę N. Lietuvos valdžią, savo straipsnyje „Negalime tylėti" esame išsitarę, kad šie ktraipsniai, v e r č i a s p ė t i, rašomi „na obstalunek". Sakydami tai, turėjome galvoje, kad d-ras Al. tai darė kitų inspiruotas. Ir neapsirikome. Štai paskutiniame savo straipsnyje „Viešas atsakymas" jis pats sakosi, kad žymūs veikėjai iš N. Lietuvos ir Amerikos nepataria jam tokiu būdu „kritikuoti" („Tiesos Žodis" tai pavadino „tyčia nušviestė neigiamąją N. Lietuvos valdžios politikos pusę") tą valdžią. Ir d-ras Al. paklausė. Ar čia neinspiravimas? Ar šis nuoširdus prisipažinimas neparodo, kad d-ras Al. pasiduoda kitų įtakai? Ko čia buvo rūstauti ir kuriam galui reikėjo rašyti protestus? Kas dabar gali uztikrinti, kad anksčiau neinspiravo jo kitos rūšies „žymūs veikėjai"? O ką galima pasakyti į tai, jei subrendęs žmogus į padarytą jam priekaištą „na obstalunek" per „Tiesos Žodį" atsako, kad jis visus nepatartinus dalykus yra daręs **tyčia**? Ką su tokiu nariu daroma tvarkingoje šeimynoje? Į šiuos klausimus paliekame atsakyti protestuotojams...

— Tačiau palaukime. Gal dar susilauksime ir nuoširdesnio prisipažinimo.

D-ras Al. paklausė užjūrio „žymių veikėjų" ir liovėsi pagalios teršti N. Lietuvos gyvenimą. Dabar visu smarkumu puolė Vilniaus tariamuosius dešiniuosius. Taip reikėjo anksčiau padaryti. Pasikrapštyti po savo mėšlyną ir vilkti jo purvus—daug naudingiau, tik su sąlyga: nesusiteršti pačiam.

„Kultūra" nepaskelbė ligi šiol savo įstatų ir niekas nežino, kur ji krypsta. Bet beveik kiekviename „Viln. Šviesos." numeryje užtinkame jos teisinimą. „Kultūra", girdi, nėra bedieviška draugija, „Kultūros" mokyklose, girdi, bus mokoma tikybos, jei vaikų tėvai reikalaus. Tas nuolatinis šių dalykų priminimas ir tai tuomet, kai nieks jai to neprikišo, v e r č i a s p ė t i (pabrėžiame!), kad su tikybos mokymu „Kultūra" nėra tvarkoje. Mes iš savo pusės galime į tai štai ką pasakyti: Katalikiškoji visuomenė („Kultūra" jos tarpe rengiasi veikti) reikalauja iš švietimo draugijų, kad jos eitų s u t i k y b a; jai maža, jeigu kuri nors draugija tik n e i n a p r i e š t i k y b ą ir savo mokyklose t i k y b ą t o l e r u o j a ir jos mokina vaikų tėvams tik pareikalavus.

Įvairenybės.

Didelis sumanymas.

Nesenai mes rašėme apie sumanymą iškasti tunelį po Lamanšo kanalą ir sujungti Anglijos salas su Europa. Dabar inžinierių galvose bręsta dar didesnis sumanymas: nusausinti Vokiečių, arba Šiaurės, jūrą.

Vokiečių jūra negili, ypač tose vietose, kur jos yra atplėšiusios Europos sausumos dalį. Tą atplėštoji Europos dalis tęsiasi nuo Hul, miesto Anglijoje, ligi Limfiordo Danijoje; čia giliausios vietos pasiekia vos 36 metrus. Taigi ir kilo sumanymas išplėšti iš jūros atgal tas žemes kurias ji yra paglemžiusi. Vienas inžinierių projektuoja pastatyti, sieną iš geležies ir betono, kitas — supilti pylimą iš žemės, akmenų ir kitos statomosios medžiagos. Abudu projektu turi savo šalininkų; jie tvirtina, kad vienas ir antras sumanymai įvykdytini. Jei ištikrųjų pasisektų vieną jų įvykdyti, tai Europa laimėtų plotą, kaip trys Olandijos. Ten, kur dabar laisvai siūbuoja bangos, žydėtų ir žaliuotų dirvos, stovėtų visa eilė vėjo jėga sukamų malūnų, kurios nusausintą šalį apsaugotų nuo vandens.

Tikrai graži jūros ateitis! O gal tai sapnas? Ar galės žmogus įkūnyti savo platų užsimojimą?

Žinodami, kokias jėgas žmogus gali dabar pavartoti, reikia tikėti, kad šie sumanymai virs tikrenybe.

Gera draugystė.

Rosini, žinomas kompozitorius, mėgo gardžiai pavalgyti. Kartą Rosini, linksmas, susitiko savo gerą draugą. Šis ir klausia.

— Iš kur eini toks linksmas?
— Tik ką iš puotos, mano drauge.
— Ir ką gi gera valgei?
— Kalakutą.
— Ir kiek asmenų puotavo? Kas per vieni ten buvo, jei galima paklausti.
— Aš ir kalakutas! atsakė Rosini, glostydamas ranka per pilvą.

Lenkų spauda apie Vilniaus klausimą.

Lenkų šventė minint 10-ties metų sukaktuves Vilniaus atėmimo iš bolševikų, kaip jau buvo trumpai paminėta pereitame „Vilniaus Rytojaus" numeryje, praėjo be entuziazmo. O juo labiau maža matėsi to džiaugsmo lenkų spaudoje (be vilniškės). Tiesa, beveik kiekvienas laikraštis tas sukaktuves minėjo, žinoma, savotiškai. Vieni jų tuščiais žodžiais papuošė savo laimėjimais, kiti, o kas keisčiausia „Epoka", net rimtai suminėjo „Vilniaus Seimą", lyg nežinodama, kad tai buvo akių muilinimo dalykas ir tt. Suminėjo tas sukaktuves ir lenkų socijalistų (P. P. S.) centro organas „Robotnik" N-r 113 įžangos straipsnyje. Aišku, kad kaip kiekviename lenkų laikraštyje, taip lygiai ir socialistinėj spaudoj, Vilniaus klausimas nėra baigtas ir dar negreit pasibaigs. Beveik kiekvieną kartą kalbant tuo klausimu, mėginama visomis jėgomis išsiginti, įkalbėti, kad jis jau baigtas, bet paėmus jį svarstyti rimtai, pašmakšt ir išlenda, kaip yla iš maišo. Be abejo, vieni tą klausimą supranta vienaip, kiti kitaip. Vieniems rodosi ir sapnuojasi Didžioji Lietuvos Kunigaikštija (žinoma, unijoje su lenkais), kitiems autonomija. Remia autonomiją ir lenkų socialistai. Todel ir „Robotnik" kalbėdamas sukaktuvių proga prisimena pirmiausiai garsiąją inkorporačiją ir sako: „Vilniaus krašto „inkorporacija" įvyko palikdama lenkų rytų politikoje dvi „atviras žaizdas": *lenkų lietuvių santykius ir gudų klausimą*".

Tai be abejo senai žinomi dalykai, kad Vilniaus krašto inkorporacija (prijungimas) iškasė gilią bedugnę tarp Lietuvos ir Lenkijos. Ir ta bedugnė neužsilygins anksčiau, iki bus atitaisyta lietuvių tautai padarytos skriaudos.

Toliau laikraštis, geriau pasakius, vyriausias jo redaktorius p. M. Niedziałkovskis, stato, kaipo sąlygą Lietuvos Lenkijos susiartinimui, Vilniaus krašto autonomiją, kuri anot jo, „duotų progos surasti „aukso taikos tiltą" su Lietuva".

Abejojame, p. Niedziałkovski, del to „aukso taikos tilto". Mums rodosi, kad autonomija dalyko padėties nepagerins. Matyt tai supranta ir patsai autorius, kai baigdamas savo straipsnį sako: „*Tesėti* (trwać) dabartinėj Respublikos Šiaurės rytų sienų padėty galima dar ilgai; bet „tesėti" tai nereiškia—„spręsti" ir „šalinti kliūtis".

Teisingai, teisingai. Nors kartą pripažinta, kad tesėti galima del tam tikrų priežasčių ir labai ilgai, bet „išspręsti", o juo labiau remtis dabartiniu Vilniaus krašto klausimo „išsprendimu", netik kad nereiškia —„pašalinti kliūtis", bet dar giliau bristi į painiavą.

Gal laikas ir išgydys lenkus nuo jų obalsio „od morza do morza", bet tas laikas jiems brangiai kainuos, o juo brangiau, kad „tesėti" be tikro išsprendimo

ranka rašytas lietuviškai eiles nesenai dar buvo galima Valkininke matyti ant daržinės sulų ir šiaip klebonijos namų sienų, kur dažniau žmonės sustodavo. Jis buvo vyriausias Vilniaus krašto knygnešių organizatorius. Kur jis pasisuko, ten jau rasdavosi sodiečiu tarpe karštų lietuvybės gynėjų ir lietuviškųjų knygų platintojų. Daug čia jam padėjo jaunesnieji kunigai kaip kun. Burba, Kibelis, Maželis, bet visas knygnešių tinklas Trakų, Vilniaus ir Švenčionių apskrityse buvo kun. Gimžausko rankose. Knygnešiai Gudelis iš Žaslių, Motiejus Markevičius iš Valkininko, Bučys iš Vedeniškių, Rubikis iš Malėtų ir daug kitų buvo jo žinioje ir jo įkvėpti, knygnešiai. Policija jį nuolat sekdavo, bet jis nesigailėdavo gausių dovanų policijos viršininkams ir mokėdavo taip gudriai visą slėpti ir surasti lietuvybei atsidavusius žmones, kad net jam mirus, jo knygnešiai uoliai varė jo darbą iki spaudos draudimo panaikinimo. Toks knygnešis — tai buvo jo geriausias draugas, kuriam savo klebonijoje nieko nesigailėdavo ir tai puikiai žinodavo jo ištikimi tarnai, kad net, jam nesant namie, tokius svečius priimtų ir gardžiai pavaišintų. Jis, rodos, tuo gyveno ir tam reikalui nesigailėjo nei pinigo, nei darbo, nei savo sveikatos. Kun. Gimžauskas — tai buvo Vilniaus krašto lietuvybes centras. Jo „Lietuvos Bičiulį" plačiai žinojo visa Lietuva ir skaitė.

Nebuvo dar tuo metu lietuvių kalba tiek išsisvysčiusi ir pašokusi literatiškai, kad iš po plunksnos būtume susilaukę tap dailių šios gadynės eilių, bet jo poezija plaukė iš jo širdies ir tą poeziją buvo užkinkęs bendrai savo veikimo idejai—išlaikyti Vilniaus krašto lietuvybę. Kur jis dirbo, sustiprėjo lietuvybė ir beveik visos tos žemes atsidūrė dabar N. Lietuvoje. Tik Valkininko apylinkės ir jo gimtinis kraštas tapo perskeltas, lyg kad jo lietuvybės meilė neužgestų Vilniaus krašte, kad paplistų toliau į rytus, į tą Nemenčino ir Lydos padanges, kurias jis taip graudžiai papeikė, už tai, „kad prigimtos kalbos ginas". Anot kun. Tumo kun. Gimžauskas — „tai pati pirmoji Vilniaus krašte skaisčiai patekėjusi Aušros žvaigždė, pirmojo dydžio šviesulys. Jį matė iš tolo ir kitų vyskupijų lietuviai, laikė jį nejtariamu, niekuo nepaperkamu, jokių kompromisų nedarančiu nei su savąją dvasiškąja, nei to tiek su rusiškąja pasauline vyriausybe del asmeninių reikalų, del karjeros, del tuštingesnių klebonijų... Visi jį užjautė, visi jį bent iš tolo stiprino ir saldino jo kartybes". Ištikrųjų kun. Gimžauskas ūkiu neturėjo laiko pats užsiimti, tai darydavo jo brolis, kurs vėliau jam daug nesmagumų buvo pridaręs. Pats buvo neturtingas asketas. Jo klebonijoje nebuvo gražių ir minkštų baldų, tik lietuviški suoleliai ir „zaslanai", degtinės neimdavo burnon, po jo buvimo tik stogus besitaisydami rasdavo prikaišiota lietuviškų knygų. Taip slėpdavo nuo policijos lietuviškas knygeles, kurias dažnai paskui pelės teskaitydavo.

Policija į jį nuolat šnairavo, popai rašė skundas, galų gale Vilniaus gubernatorius pareikalavo kanauninką ir dėkaną iškelti iš Valkininko „zponiženijem". 1892 m. jis atsidūrė Giedraičiuose vikaru pas kun. Pikturną, sulenkėjusį lietuvį. Su tuo kun. Gimžauskas nenorėjo kalbėti lenkiškai, bet lietuviškai. Tekdavo kalbėti lotyniškai. Pikturna įskundė Gimžauską konsistoriui ir pirmajam Vilniaus krašte kun. Gimžauskui buvo prisegtas „litvomano" pavadinimas. Po to kun. Gimžauskas atsidūrė Boguslaviškų pas kun. Pakalnį. Čia jis susirgo akmenimis ir po operacijos Varšuvoje 1897 m. mirė. Po mirimo turto rasta tik 300 rublių, iš kurių 100 rublių buvo paskirta seseriai, 100 r. — lietuviškam laikraščiui ir 100 r. paminklui pastatyti. Tai buvo drąsus Vilniaus dirvonų artojas. Jis anksčiau prieš „Aušrą" rašė ir savo pinigais leido knygeles užsieny ir jas pats platino. Tai buvo atsargus ir gudrus veikėjas, kurs nei pats įkliūdavo, nei kitų bėdon neįklampindavo. Visi maskolių persekiojimai ir sulenkėjusių draugų „iš padilbų žiūrėjimai" jo nenubaidė nuo idejinio lietuviško darbo.

Pirmasis Gimžausko raštų pluoštas pasirodė 1879 m. Leipcige: „Ant Naujų Metų Lietuvai Dovanialė". Čia tilpo jo „Rauda apie Motiejų Žemaičių Vysskupą" t. y. Valančių.

„Ne tiktai rauda jo katalikai,
paskui jo grabą minėm sekdami,
bet ir žydeliai neturtininkai
ir tie jį lydi, gailiai verkdami",

paskui išėjo jo „Lietuvos Bičiulis, kurs visiems labai patiko. Pirmą kartą jis pasirodė 1881 m. Su „Aušra" bendradarbiavo neilgai. Kaip tik pajuto, kad J. Šliupas ją pakreipė ne katalikų pusėn, kun. Gimžauskas drąsiai ir su ja atsisveikino. „Aušra" neilgai po to gyvavo. Kun. Gimžauskas 1885 m. išleido dar Krokuvoje savo „Priešaušrį". Daug rašydavo į Amerikos lietuvių laikraščius pasirašydamas slapyvarde — Viešpats. Daug yra parašęs raudų ir jokingų dainų. Visos buvo spausdinamos užsieny. Savo Lietuvos meilę kun. Gimžauskas gražiai išreiškė savo ilgose eilėse „Pro Lydos mūrus pravažiuojant":

O Lietuva — motinėle,
Tave naktį aš sapnuoju;
Prie tau mano vis širdelė,
Aš tau rašau ir dainuoju!
Kuo man širdin giliau duria
Kalbos tavo priešų minės,
Tuo didesnę širdy kuria
Meilę šnekos prigimtinės.
Nėr tėvynės be liežuvio —
Kiekvienas tai gal suprasti:
Atimk kalbą iš lietuvio
Tai Lietuvos jau ir nesti.
Šneka kraštas tiktai gyvas,
Kaip tas kūnas dvasia savo;
Kaip tas ūkis yr valyvas,
Kur Lietuva meilę gavo.
Kaip gi būčiau aš laimingas
Visiems meilę tą įpiltį! —
Duok tai Dieve maloningas!
Duok! išpildyk mano viltį.

ŪKIO SKYRIUS

Ar apsimoka naudotis kreditais?

Paskutiniais laikais pas mus labai madoj visokie kreditai, kuriais plačiai nauduojasi ne tik miestuose, bet ypatingai sodžiuose. Kadangi šis reiškinys yra visai nenormalus ir negeistinas, o paskutiniais laikais pasidarė stačiai liguistas, todel apie tai čia porą žodžių noriu tarti, ypač apie ūkininkų kreditus.

Ir taip, reikia ūkininkui mineralinių trąšų, gali gauti jų kiek tik nori ir tai be jokių kliūčių: pasirašo vekselį, kas nors iš kaimynų tą vekselį pažyruoja, pristato iš gminos liūdymą apie savo turto stovį ir viskas tvarkoj. Ta pati procedūra pasikartoja ir tada, kai ūkininkas perka ūkio įrankius, sėklą ir t. t. Sumoka mažą dalį pinigais ir gauna reikalaujamą daiktą.

Pirkimo sąlygos, kaip matome, labai lengvos ir sunku jomis nesinaudoti, ypač kaip gauni reikalingą daiktą beveik veltui. Taip žinoma mano, didžiuma mūsų ūkininkų, bet ištikrųjų taip nėra. Kreditas kaip kreditas, jei jis duodamas geromis sąlygomis, tai galima būtų juo plačiai ir nauduotis. Tačiau apie mūsų kreditus to pasakyti negalima.

Viena, mūsų kreditai yra labai trumpi ir juos grąžinti tenka kaip tik tuo metu, kada pas ūkininkus mažiausia būna pinigų. Jei pavyksta kreditas prailginti, tai dar gerai, nes tada ūkininkas apmoka tiktai palyginti nedideles su ta procedūra surištas išlaidas ir tuomi viskas užsibaigia. Bet jei atėjus mokėjimo terminui ūkininkas neturi pinigų ir kreditas prailginti nepavyksta, tada aprašo jo karvę arba arklį ir iš licitacijos už pusdykį parduoda. O taip pas mus atsitinka dažnai.

Toliau, mūsų kreditai yra duodami begalo sunkiomis sąlygomis nes tris kartus didesniu nuošimčiu, negu Amerikos, sakysime, paskolos. Paprastai visokie kreditai apdėti 12%, bet kadangi juos išduoda visokios kasos, tai kaip pradeda viskam išskaityti, tai žiūrėk išėjo ir 13%. Tai yra visiškai žydiškas nuošimtis ir prieš karą tokio nuošimčio negalėjo pakelti jokis ūkis. Tvirtinti, kad dabar mūsų ūkis geriau yra vedamas ir intensivesnis, negu prieš karą, būtų pilniausia nesąmonė. Prieš karą ūkio produktų kainos buvo pastovios ir nuolatinės, platesnės buvo rinkos ir ūkio apsunkinimas buvo žymiai mažesnis, taigi prieš karą mūsų ūkis galėjo pakelti ir didesnius nuošimčius. O vienok nepakėlė. Jeigu žydiškų nuošimčių negalėjome mokėti prieš karą, tai juo labiau negelime mokėti dabar.

Blogiausia tai kad mūsų ūkininkai visur ir visuomet ima kreditą, kur tik gauna, ir visai nepagalvoja apie tai, ar galės tą kreditą grąžinti be didelių nuostolių. Tur but mano, kad paimti paims, o grąžinti taip ir nereikės. Bet dar nebuvo nė vieno atsitikimo, kad duotojo kredito nebūtų išreikalavę.

Suprantamas dalykas, kreditu galima ir reikia naudotis, bet tik tada, kuomet prie to verčia aplinkybės, kuomet, visiškai nėra kitos išeities, arba kuomet gali apsimokėti.

Mūsų ūkininkai savo dirvas apleidžia, taip kad paskui nustoja javai augti. Paskui išgirsta, kad yra kokios tai pirktinės trąšos, kurios stačiai stebūklus daro. Na ir perka tų trąšų, žinoma, išmokėjimui, ir beria į laukus, dažniausia tokių, kurių toje žemėje ar tiems augalams mažiausia reikalinga. Tuo būdu dirbtinių trąšų vartojimas ūkininkui duoda ne naudos, bet nuostolio. Negalima sakyti, kad dirbtinės trąšos neapsimoka vartoti. Priešingai, jos apsimoka kuo geriausiai, bet tik tada, kai jas vartoja racijonaliai, kitaip sakant, kuomet ūkininkas žino ką darąs. Apie mūsų ūkininkus to pasakyti negalima. Pavyzdžiui, vieno Vilniaus Trakų valsčiaus ūkininkai ėmė pernai ir išrašė vagoną kainito, kurį išbarstė vasarojui ir bulvėms. Kad tas kainitas negalėjo padaryti stebūklų, tai aišku, kaip pavasario diena. Taigi, pirma reikia pažinti dirbtines trąšas ir išmokti jas vartoti ir tik tada naudotis trąšoms kreditu, Be to trąšų vartojimas ūkininkui neapsimokės.

Toliau, ūkininkas pamato pas kaimyną kurį naują brangų įrankį ir tuojau nori pats jį įsigyti. Eina į atatinkamą sandelį, pasirašo vekselį ir gauna išmokėjimui tą įrankį. Panašus reiškinys yra ir girtinas ir peiktinas kartu. Girtinas todel, kad ūkininkai patys noriai meta nevykusius senovės papročius ir noriai imasi naujųjų ūkininkavimo būdų. Peiktinas todel, kad be didelio reikalo ūkininkas visiškai ramia sąžine apsunkina savo ūkį, visai nepagalvojęs, ar jo ūkis pakels tą naštą. Pakeisti senuosius ūkio įrankius reikia, tačiau tai atlikti reikia pamažu, ne iš karto, kad perdaug neapsunkinus savo ūkio.

Bet tai dar ne viskas. Kartais atsitinka, kad kasos pradeda duoti kurį nors kreditą pinigais. Ūkininkai tuojau puolasi imti, tarytum bitės prie medaus, o paskui žymią to kredito dalį suvartoja savo asmeniškiems reikalams, gana dažnai prageria. Tuo būdu nueina vėjais, o ūkis palieka apsunkintas.

Galima būtų šiuo klausimu dar daugiau prisirašyti, bet pakaks ir šių kelių žodžių. Pasiryžau šį klausimą paliesti tuo tikslu, kad privertus ūkininkus būti atsargesniais, nes kitaip visi tie kreditai mūsų ūkį visai suardys. Todel sakau, pirma negu užtraukti kurį nors kreditą, ūkininkas turi labai rimtai pagalvoti, ar be to kredito jau ištikrųjų negalima apseiti ir ar jis apsimokės?

Daug svikiau ūkiui bus, jei ūkininkas savo ūkio intensyvumą stengsis pakelti ne žydiškais kreditais, bet darbu.

— ius.

Žirniai.

Žirniai yra vidutinio klimato augalai ir jie neauga gerai kaip perdaug sausose kraštuose, taip lyginai ir perdaug drėgnuose. Lietingomis vasaromis žirniai išaugina dideles virkščias, bet mažai žydi ir maža grūdų duoda.

Žirnių yra ankstyvesnių ir vėlyvesnių. Kadangi pas mus vasaros palyginti trumpos ir šiltų dienų maža, tai geriausia sėti ankstyvuosius žirnius.

Žirniams geriausia tinka vidutinio kietumo žemės, turinčias pakankamai kalkių (vopnos) ir su praleidžiančiu vandenį podirviu. Kietos molinės, lengvos smėlinės, o tapogi durpinės žemės žirniams netinka. Be to, labai riebios ir derlingos žemės žirniams taip pat netinka, nes tokiose žemėse žirniai labiau auga į virkščias ir lapus, išgula, blogai žydi mažai duoda grūdų.

Geriausia žirniams vieta po trečių gyvulių mėšlų bulvių. Be to, neblogą žirniams vieta ir po trečių gyvulių mėšlu žieminių javų. Geriausia kuomet žirniai eina antru augalu po gyvulių mėšlo. Į šviežiai įtręštą gyvulių mėšlu žemę žirnių sėti negalima, nes tokioje žemėje jie išaugina stambias virkščias ir lapus, o žiedų ir grūdų duoda maža. Į tą pačią vietą žirnių nereikia grąžinti ankščiau, kaip į 6—7 metus, ypač jei dirva neturtinga kalkėmis ir kitomis maisto dalimis. Taipa pat nereikia žirnių sėti po giminingų augalų, pavyzdžiui, po dobilų arba šiaip dobilinių ar ankštinių augalų, nes tada jie beveik visuomet neauga gerai.

Kadangi žirnius paprastai sėja į bulvieną arba po žieminių javų, tai žemės įdirbimas jiems gali būti toks pat, kaip ir miežiams. Jei žirniai sėjami į rugieną, tai antrasis arimas naudinga būtų atlikti kiek gilesnis.

Žirnių dygimui reikalinga daug drėgmės, todeł pavasarį jiems dirvos geriausia nearti, bet tik išvalkioti akėčiomis arba drapaku ir sėti žirnius.

Kai del žemės tręšimo žirniams, tai gyvulių mėšlo jiems, kaip jau sakiau, jokiu būdu duoti negalima. Todel didelę klaidą pas mus daro tie ūkininkai, kurie trešia žirniams šviežiu gyvulių mėšlu. Panašiai elgiantis niekuomet gero žirnių derliaus neturės. Geriausia žirnius trešti pirktinėmis trąšomis, būtent: kalio ir fosforo trąšomis. Azoto trąša žirniams turi antraeilės reikšmės, nes tą maisto dalį jie ima su tam tikrų bakterijų pagalba iš oro. Tiktai labai liesose ir smiltinėse dirvose pradžioje augimo gali būti naudinga sustiprinti žirnius ir azoto trąšomis.

Geriausia bet gi žirniai apmoka fosforo ir kalio trąšas. Jiems galima duoti į ha kokia 3 maišus superfosfato ir 2 maišu 30% kalio druskos. Vietoj superfosfato į lengvas žemes galima berti 4—5 maišus tomamilčių.

Žirnių derlius daug pareina nuo sėklos. Pirmiausia, reikia parinkti atatinkama vietos sąlygoms žirnių veislė, nes jeigu pasėti vėlyvųjų žirnių, tai jie pas mus ne visuomet gali nunokti. Derlingesnėms ir geriau išdirbtoms žemėms pas mus tiks paprastieji baltieji žirniai „Viktorija", kurie tačiau labai greit išsigema. Gi prastesnėms smėlio dirvoms geriau tiks pilkieji žirniai, arba taip vadinama „peliuška". Maistui šie žirniai netinka ir juos sėja tiktai gyvulių pašarui ir žaliajai trąšai. Jie ne taip lepūs, geriau uždera ir liesesnėse dirvose ir ne taip bijosi šalnų. Tuo tarpu baltieji žirniai bijo šalnų, nes šalnos blogos daro įtakos į ją diegus ir nokimą.

Žirnių sėkla turi būti sveika ir gerai išvalyta, nes tik tokia gerai gali sud gti ir stiprius duoti diegus. Ypač sėkloje neprivalo būti sukirmijusių grūdų.

Sėti žirnius vis delto reikia anksčiau, kol dirvoje užtenkamai yra drėgmės. Žirnių sėklą pridengti reikia bent 5—8 cm. gilumu, nes giliau būna daugiau drėgmės, o antrą vertus, mažiau sėklos tada paukščiai sulesa.

Kadangi vieni žirniai greit išgula, tai į juos gera bent kiek primaišyti avižų, kurios tarnauja jiems ramsčiais. Tada jie ne taip išgula. Sėja žirnius į rėdelius arba be rėdelių, rankomis arba sėjamomis mašinomis. Pas mus žirnius sėja beveik išimtinai rankomis — pakrikiai. Į rėdelius sėti yra tuo geriau, kad tada galima žemė purinti tarprėdžiuose. Sėjant pakrikiai į ha sėklos išeina nuo 150 ligi 230 kg., o sėjant rėdeliais 120—200 kg.

Jeigu su žirnių sėja susivėlinama ir tenka sėti į jau išdžiūvusią žemę tada naudinga juos privoluoti, kad greičiau sudygtų. Mat, suspaudus žemę volu, drėgmė iš gėlesnių žemės sluoksnių pakyla į viršų ir tada žirniai greičiau sudygsta.

St.

Ar apsimoka laikyti ožkos?

Mūsų krašte labai maža kas laiko ožkas, bet užsienyje ir Lenkijos Pajuryje, Poznanėje ir Galicijoje šie gyvuliai kas kartas vis daugiau randa mėgėjų. Priežastimi to yra gana rimta nauda, kurią duoda ožka savo šeimininkui, o ypatingai mažiems vaikams. Pasistengrime tai išaiškinti.

Metinis vienos geros karvės išlaikymas, kuri sveria 25 pūdus, pašarais arba palyginus pašarų kainą su rugių kaina, yra lygus 65, 68 pūdams rugių.

Ožka sveria apie 3 pūdus, taigi už pašarą, kurį per metus sušeriame 1 gerai 25 gyvojo svorio pūdų karvei, galima išmaitinti per metus 8 ožkas.

Gera 25 gyvojo svorio karvė į metus turi duoti (25 × 4 =) 100 pūdų pieno, kas sudarys apie 2000 kvortų.

Geriausia ožka į metus duoda 928 kvortas pieno, o 8 ožkos duos į metus 928×8=7424 kv. Gera ožka į metus duoda 582 kvortas pieno, o 8 ožkos duos į metus 582×8=4656 kv. Bloga ožka į metus duoda 331 kvortas pieno, o 8 ožkos duos į metus 331×8=2648 kv. Taigi kaip matome, net 8 blogos ožkos duos į metus pieno daug daugiau, negu viena gera karvė.

Karvę pradedame melžti tuomet, kai ji turi 3 metus, po pirmam apsiveršiavimui.

Kilniosios veislės ožką, darant kas diena jos tešmens masažą, galima jau 6 mėnesių pradėti melžti, tai yra net tada, kai ji ne ožinga.

Kai kurie tvirtina, kad ožkos pienas turi blogą skonį ir kvapsnį. Tačiau kiekvienas žino, kad blogai ir nešvariai užlaikant ir melžiant, turi specifinį skonį ir kvapsnį ne tik ožkoș, bet ir karvės pienas.

Kas bent kartą išmėgino ožkos pieno, ypač kilniosios veislės ožkos, švariai pamelžtos, gerai užlaikomos iš šeriamos, tas be abejo pasakys, kad ožkos pienas pasižymi geru ir maloniu skoniu.

Ožkos pienas turi savyje daugiau riebalų negu karvės pienas. Riebalai ožkos piene yra smulkesni, negu karvės piene, todel ožkos pieną lengviau virškina sergančių žmonių ir vaikų viduriai.

Ožka beveik niekuomet neserga džiova, todel visai teisingai jų pieną gydytojai rekomenduoja mažiems vaikams.

Šalyse, kur daugiau laikoma ožkų, vaikų mitingumas žymiai mažesnis. *Dr. Grasselis* sako, kad:

Saksonija ant 100 gyventojų laiko 2,9 ožkas — vaikų mirtingumas 21,7. Baden'as ant 100 gyventojų laiko 5,7 ožkas — vaikų mirtingumas 20,3. Prūsija ant 100 gyventojų laiko 5,8 ožkas— vaikų mirtingumas 18,9. Hessen ant 100 gyventojų laiko 10,6 ožkas — vaikų mirtingumas 15,3. Oldenburgas ant 100 gyventojų laiko 9.0 ožkas — vaikų mirtingumas 14,0.

Taigi ožka — vaikų penėtoja!

Ožkų sūriai „Riccato", „Altenbürgskl" jau nuo senai labai mėgiami užsieniuose.

Jaunų ožkų mėsa (ligi 1 metų) gana skani ir panaši į gerą avieną. Juk žydai ne visokią mėsą valgo, o jaunų ožkų mėsą vartojo jau išeinant iš Egipto Velykoms.

Iš ožkų odų išdirba geriausias medžiagas batams (safianą), išmušimui baldų ir t. t. Iš paprastųjų ožkų vilnų audžia šiltas skaras, o iš pūkų ir plaukų Angoros ir Kasmiro ožkų dirba garsiuosius Kašmiro šalikus, svetrus ir t. t.

Įvairiose šalyse tiek laikoma ožkų: Išpanijoj 4,500.000 ožkų ir 100 gyventojų pareina 23 ožkos.

Šveicarijoj 415,000 ožkų ir 100 gyventojų pareina 14 ožkos.

Prancūzijoj 1.50.000 ožkų ir 100 gyventojų pareina 6 ožkos.

Vokietijoj 3.000.000 ožkų ir 100 gyventojų pareina 4 ožkos.

Lenkijoj 300.000 ožkų ir 100 gyventojų pareina 1 ožkas.

Rusijoj 1.400.000 ožkų ir 100 gyventojų pareina 1 ožkos.

Todel kas negali išlaikyti karvės, kas yra neturtingas ir ne visai sveikas, kas turi vaikų ir juos myli, tas gali ir turi laikyti gerą ožką. Racijonaliai laikydami ir šerdami rasines ožkas gelbėsime savo vaikus!

Agronomas *B. Sm.*

Kiaulių ligos.

Pas mus dažnai ištinka įvairios kiaulių ligos, kurios pridaro ūkininkams daug žalos. Tos ligos dažniausia yra limpamos ir jas išsaukia labai maži, laisva akimi neįžiūrimi padarėliai, vadinamosios *bakterijos*. Bakterijos patenka į kiaulės kūną arba į kraują per esamas odoje žaizdas, arba kartu su pašaru arba vandeniu. Kiaulės organizme tos bakterijos smarkiai pradeda daugintis, užnuodija organizmą ir dažnai gyvulį nudvesina.

Iš sergančių kiaulių bakterijos patenka oran su mėšlu, šlapumu, kraujais ir gleivėmis, kurie išsiskiria per nosį ir snukį, todel tvartas, kur stovi serganti kiaulė, apsikrečia ligos perais ir tie perai paskui patenka į sveikos kiaulės organizmą, jei pastaroji stovėjo kartu su sergančia kiaule. Tuo būdu labai lengvai sveikos kiaulės apsikrečia įvairiomis ligomis nuo sergančių kiaulių. Kiaulių limpamos ligos labai greit platinasi arba susisiekiant sveikoms kiaulėms su sergančiomis vienam tvarte, arba turgavietėse, jei nesąžiningi ūkininkai sergančias kiaules veža rinkon parduoti, arba bendrose ganyklose, jei sveikos kiaulės kartu ganoma su sergančiomis.

Kiaulių ligų perus gali pernešti ant kojų į kiemus arba tvartus kiti naminiai gyvuliai, kaip antai: katės, šunes, naminiai paukščiai, taip pat žvirbliai ir varnos, kurie paprastai ku čiasi šašlavynuose ir mėšluose. Be to, ligą gali pernešti ant kojų ir žmonės, kuomet lankosi pas sergančius gyvulius.

Pagaliau kiaulų limpamas ligas dažnai praplatina su mėsos pagalba, būtent sirgusių kiaulių mėsą prieš virimą paprastai plauja, o paskui tą vandenį sulieja į kiaulių lovius. Tuo būdu ligos bakterijos su vandeniu patenka į kiaulių ėdenį ir apkrečia kiaules.

Iš kiaulių limpamų ligų aš čia noriu paminėti šias: kiaulių raudonligę, kiaulių marą ir paršelių paratifą.

Gana dažnai atstinka, kad kiaulė suserga iš karto dviem limpamom ligom.

Limpamos ligos apsireiškia pas kiaules dažnai taip panašiai, kad pažinti liga tiktai iš jos ženklų yra begalo sunku. Sergančios kiaulės paprastai nustoja ėsti, nuolat guli įsiknisusios migyje, dažnai ant kūno pasirodo dėmės. Dažnai kiaulės nudvesia į antrą dieną, kai kada praserga kelias dienas, net kelias savaites. Sergančios kiaulės liesėja, gauna vidurių suirimą, eidamos svyruoja, akys aptraiškanojusios, vokai patinę ir pagaliau nudvesia. Dažnai dar kosti. Sergančios kiaulės visuomet turi karščio ir jų kūno temperatūra pakyla ligi 42 laipsnių ir aukščiau.

Čia išvardytieji ženklai apsireiškia laike visų kiaulių limpamų ligų. Todėl tiktai gerai prityręs veterinorius gali pažinti ligą iš jos ženklų, arba išdarinėjus nubvėsusią kiaulę.

Lengviausia pažinti li mpamas kiaulių ligas galima tam tikrais būdais ištyrus jų kraują apkrečiant jų krauju sveikus kitus gyvulius, kaip antai: peles, karvelius, kralikus ir t. t., o taipo gi įleidžiant sergančiom kiaulėm po oda tam tikrų vaistų.

Pastebėta, kad *kiaulių raudonligė* paprastai prasideda kartu su šiltesniais orais, būtent pabaigoje balandžio arba pradžioje gegužės mėn., siaučia per visą vasarą ir rudenį išnyksta. Pirmiausia raudonlige pradeda sirgti 3 - 4 mėnesių paršeliai ir šiaip jaunos kiaulės ligi 1 metų amžiaus, vėliau pradeda sirgti ir senesnėsės kiaulės. Maži paršeliai šia liga beveik niekuomet neapserga.

Kiaulių raudonligė ne visuomet vienodai apsireiškia. Jei kiaulė apserga sunkia ligos forma, tai įsiknisa į migį, nuolat guli, kūno temperatūra pakyla ligi 42,5° laipsnių ir aukščiau, ant galvos, ausų ir pilvo atsiranda mėlsvos dėmės ir kiaulė nudvesia į antrą dieną.

Bet dažnai liga nusitęsia ilgiau — ligi 6 dienų. Tuomet be didelio karščio ir dėmių, pagenda dar kiaulės viduriai, išsyk būna vidurių sukietėjimas, o vėliau paleidžia. Serganti kiaulė visuomet greit liesėja, vaikščioja svyruodama ir pagaliau nudvesia.

Kartais atsitinka, kad raudonligė nusitęsia nuo kelių savaičių ligi porcs mėnesių; tada kiaulė liesėja, sunkiai kvėpuoja, kartais tinsta sąnariai, sunkiai vaikščioja ir pagaliau nudvesia. Taip pat būna atsitikimų kad laike kiaulių raudonligės ant kiaulių odos pasirodo tiktai dėmės. Už poros dienų vietose, kur buvo dėmės, oda pakyla, kaip ir nudeginta, atsilupa ir gabalais nukrinta. Liga užsitęsia pora savaičių ir užsibaigia kiaulės pasveikimu.

Kiaulių maras paprastai ištinka visokiu metų laiku ir ta liga suserga tiek paršeliai, tiek senesnės kiaulės. Tai yra pavojingiausia kiaulių liga. Laike šios ligos dažnai pagenda kiaulės viduriai, prasideda vėmimas, vidurių užkietėjimas, jų paleidimas, bendras organizmo nusilpnėjimas ir į 4—7 dieną mirtis. Kartais liga užsitęsia kelias savaites.

Ūkio patarimai.

Paklausimas. Norėčiau sužinoti, kokie yra Vilniuje kursai ar praktikos mokyklos ir kokiomis sąlygomis ten priimama?

„Nuskurdėlis".

Atsakymas. Kadangi nežinome, kokie kursai Tamstą labiau interesuoja, tai ir atsakymo duoti negalime.

Paklausimas. Prašau patarti, kokia priežiūra reikalinga „safižanėms" kriaušėms, kod jos geresnius vaisius vestų? Paskutiniais metais buvo visai menkos ir neskanios.

„Nuskurdėlis".

Atsakymas. Pereitais metais maža buvo šilumos, del to ir vaisiai buvo menki ir neskanūs. Jei kriaušės blogai vaisius veda, tai matyti žemė liesa. Kad vaismedžiai gerai vaisius vestų, tai reikia juos bent kas 3 metai tręšti. Tai yra svarbu ypač liesesnėse žemėse.

Paklausimas. Rugius ir vasarojų paprastai kuliame rudenį, tai ligi pavasariui negalime išlaikyti šiaudų, nes pelės (žiurkės) sukapoja ir karvės paskui jų nenori ėsti. Taigi prašyčiau patarti, kaip apsaugoti šiaudus nuo pelių ir kaip su pelėmis kovoti.

Ainys.

Atsakymas. Pasekmingiausias ir visai tikras būdas yra vienas, būtent: reikia išnaikinti peles. Vaistų pelėms naikinti yra daug, bet už visus tuos vaistus mes negalime imti atsakomybės, nes jų neišmėginome. Blogiausia tai, kad pelės vaistų nenori ėsti ir nėra būdų jas priversti ėsti. Pamėginkite varioti pelių ir žiurkių „marą", vadinamųjį „Ratin". Šių vaistų galite gauti vaistų sandėliuose. Jie kenksmingi tiktai pelėms ir žiurkėms, o žmonėms nieko nekenkia.

Paklausimas. Pas žmones dar nemaža yra užsilikusių rusų pinigų, banknotų po 10 rub. ir daugiau. Taigi prašau pranešti, kur juos galima parduoti? Ir kiek už 10 rub. galima gauti lenkų pinigais?

Ainys.

Atsakymas. Rusų prieškariniai pinigai dabar neturi jokios vertės, nes jų niekas neperka.

Paklausimas. Turiu daržo sklypelį, kuris nuo daugelio metų tręšiamas gyvulių mėšlu. Bet daržo žemė visiškai pagedo ir joje niekas neauga del šių priežasčių: 1) daržas yra visai arti tvartų, iš kurių sunkiasi srutos vasaros metu; 2) stoka šviesos; 3) žemė labai supuolus ir išversta vaga nesubyra, kaip paprastai gera žemė, bet palieka vaga čiela, kaip ir suklijuota, taip kad paskui jokiu būdu jos negalima jakėti. Prašau patarti, kokią tokiai žemei duoti trąšų ir kaip ją įdirbti? Žemė-juodžemis, apačioj molis.

Ainys.

Atsakymas. Pirmiausia tvartus reikia pataisyti, kad srutos neišeitų į daržą, bet paliktų mėšle. Srutos savyje daug turi azoto trąšos, nuo jų mėšlas būna geresnis. Bet jei jos išteka į daržą, tai trąša jų nueina klekais, gali dar ir daržovėms pakenkti. Norint Tamstos laiškas labai neaiškiai parašytas, bet spėju, kad daržo žemė per drėgna. Tokiam atsitikime jokių trąšų vartojimas nieko nepadės, juo labiau mineralinių. Jei žemė per drėgna, tai tokią reikia pirma atatinkamai nusausinti, o po to duoti kalkių. Purumą dirvai suteikia gyvulių mėšlas, o purumas reikalingas visiems augalams. Bet šlapioj dirvoj mėšlas taip pat maža padės, nes tokioje žemėje mėšlas sunkiai pūsta. Svarbiausia čia, tai kad dirva atatinkamai būtų nusausinta. Kai dirva bus vidutiniai drėgna, tai puresnė ją padarysite tręšiant gyvulių mėšlu, o mineralinių trąšų galėsite duoti tokių, kokių reikalaus sėjami augalai.

Paklausimas. Kitoje vietoje taip pat turiu daržo sklypelį, kuriame viskas menkai auga, norint kas metai tręšiu gyvulių mėšlu. Manau, kad neaugimo priežastis bus piktžolės, pas mus vadinamos *varnalešais*, kurių čia begalės. Tos piktžolės ant trumpų kotelių ir plačius lapus. Prašau patarti, kaip jas išnaikinti? Žemė-pilkažemis su moliu.

Ainys.

Atsakymas. Sunku patarti kaip naikinti, kai nepažįsti pačios piktžolės. Pas jus tos piktžolės vadina varnalešais, o pas mus kitaip. Tamsta rašai, kad tos piktžolės turi trumpus kotelius ir plačius lapus. Bet iš to negalima padaryti jokios išvados, nes daug tokių žolių atsiras.

Panašių vardu yra žinoma *varnanogė* (Empetrum nigrum), bet čia rodos bus ne ta. Greičiausia pas Tamstą daug bus šślpusnių (Tussilago farfara), kurios taip pat turi plačius lapus, iš viršaus žalius, o apačioje babeganus, plaukuotus. Reikia smulkiau aprašyti tas piktžoles, tai tada galėsime duoti atsakymą.

Paklausimas. Kadangi vasaros metu vištos daugiausia deda kiaušinius, tai norėčiau susitaupyti jų dalį žiemai. Rašau patarti, kaip juos laikyti ir ar nepageė?

„Nuskurdėlis".

Atsakymas. Žinoma, kad pages. Kiaušinius ilgiau galima išlaikyti tiktai vėsioje. Jei neturite ledaunės, tai tas sumanymas nepavyks.

Paklausimas. Savo ūkyje laikau didelį vištų būrį. Kai ateina pavasaris ir prasideda purvynas, tai jos susyk pradeda dėti kiaušinius be lukšto, kaip pas mus sako *lieja*. Taigi prašau patarti, kokių joms duoti vaistų nuo blogų kiaušinių, arba kaip apsaugoti nuo liejimo?

Ainys.

Atsakymas. Pripilkite kieme sauso smėlio arba žvyriaus, kad vištos turėtų kur sausai knistis. Duokite vištoms maltų kaulų, kiaušinių lukštų arba kitų kalkių turinčių medžiagų (pav. kreidos).

Paklausimas. Prašau nurodyti antrašą ir kainą kame galima gauti platus laiškams rašyti vadvėlis?

Ainys.

Atsakymas. To vadovėlio kainos mes nežinome ir apskritai nežinome, ar panašus vadovėlis yra lietuvių kalba. Kreipkitės į musų knygynus Vilniuje; jie dažnai skelbiasi mūsų taikraštyje.

Paklausimas. Noriu sodinti pavasarį vaisinių medelių. Duobes iškasiau pernai pavasarį, o medelius gavau šiomis dienomis. Tai prašau atsakyti, kada geriausia sodinti vaisinius medelius?

Vokietukas.

Atsakymas. Medelių sodinimas turi būti atliktas jų ilsėjimosi metu, tai yra nuo lapų nukritimo ligi pumpurų išsprogimo. Tiksliau apibrėžti laikas sunku.

Paklausimas. Pas mus žmonės kalba, kad gerai apsimoką auginti taip vadinami šilkamedžiai. Ar tokie medžiai ištikrųjų pas mus auga?

Vokietukas.

Atsakymas. Augti auga, bet ar jų auginimas apsimokės pas mus — tai jau kitas klausimas. Bent aš Tamstai nepatarčiau jais užsiimti. Užsivesk gerą sodą, gerai jį prižiūrėk, tai be abėjo daugiau naudos bus.

Paklausimas. 1) Du metu naudojausi dobilais, pernai dobilieną rudenį išariau ir palikau neakėta. Kas geriausia būtų ten sėti? 2) Pas mus vištos pavasarį dažnai pradeda stipti, taip kad beveik visai nepalieka. Žmonės sako, kad tai yra kokie nors nuo jos vaistai? 3) Kokios skaitoma geriausiomis vištos, ne mėsai, bet kiaušiniams ir kur jų gauti?

S. Vargšas.

Atsakymas. 1) Sėkite avižų arba linų 2) Vištų maras yra labai limpama liga ir nuo jos vištos labai retai pasveiksta. Nei ligos gydymui, nei saugajamiems skiepijimams prieš vištų marą ligi šiolei jokių vaistų nėra. Jei vištos pradeda sirgti vištų maru, tai sergančias reikia tuojau išmušti ir imtis priemonių, kad liga neprasiplatintų. 3) Dėsliausiomis vištomis skaitoma *žaliakojės*. Galite gauti Vilniuje. Kreipkitės tuo reikalu į Liet. Ūkio Draugiją.

Teisių patarimai.

Atsakymas Tiesos mylėtojui. Privatinio testamento stoka negali būti pavaduota liudininkų išklausimu. Gimusieji prieš šliūbą vaikai, jei Tamstos vyras gyvas būdamas nedarė žygių jų legalizavimui, gali būti skaitomi nelegaliai gimusiais ir jokių teisių prie palaikų neturi. Tam tikros reikšmės gali turėti bylai tai, kas pirmiau numirė, tai yra tė vas, ar gimusi po šliūbui duktė. Jei pirmiau numirė duktė, tai bylą galima skaityti pralošta, o jei tėvas, tai galima mėginti reikalauti tos dukters daliai $1/7$ dalies.

Atsakymas J. L. G. Jei liūdininkai parodys, kad ištikrųjų yra pavojus kieno nors gyvybei, tai byla galima perduoti teisėjui sulig Baudžiamųjų Įstatymų 510 str. Kelti prieškarinę bylą nėra prasmės.

Atsakymas P. Uodui. Sesuo, kuri ištekėjo už vyro ir gavo kraitį, sulig vietos paprocio antrą kartą kraičio neina. Kai del kitos sesers, tai jei ji gyvena ant paliktos žemės ir kraičio negavo, tai teisių prie palaikų nenustojo. Seserims tame atsitikime priklauso $1/7$ dalis. Tačiau jei sesuo net negavusi kraičio 10 metų ant žemės negyvena, tai tuomet del senumo bylos ji nustojo teisių. Rankpinigių paėmimas jokios reikšmės neturi.

Atsakymas testamentui. Testamentas turi būti perduotas Apygardos Teismui užtvirtinti ne vėliau, kaip per 1 metus nuo dienos mirties, kuris tą testamentą paliko. Tačiau dažnai atsitinka, kad testamentai būna negerai parašyti ir iš tos priežasties teismai jų netvirtina. Tokiuose atsitikimuose reikia arba naujas testamentas parašyti pas notarą, arba esamą parodyti geram advokatui, kad patikrintų.

Atsakymas Sodiečio Sūnui. Kadangi, kaip galima spręsti iš Tamstos laiško, namas buvo parduotas žydui ne formaliai, tai yra vilties, kad tas namas galima iš žydo atimti. Atimant namą reikės grąžinti žydui sumokėtus pinigus.

Atsakymas Tiesos ieškotojai. Kadangi Tamsta negavai nė dalies palaikų, nė kraičio, tai gali reikalauti $1/14$ dalies, jeigu tėvai numirė prieš 1913 metus, arba $1/7$ d., jei tėvai numirė vėliau.

Atsakymas U. U—čienei. Reikia išimti tėvo mirties metrikus, savo gimimo ir šliubo metrikus ir užvesti bylą su broliais del savo dalies. Jei Tamsta kraičio negavai, tai bylą galite išlošti.

Atsakymas J. Baranauskiui. Galima pamėginti ieškoti palaikų po dėdžių, bet byla yra labai abejotina, nes, regis, jau bus pasenėjusi.

Atsakymas A. B. 1) Ne, nes jau pasenėjęs dalykas.

2) Jei liūdininkai patvirtins, tai bylą galima išlošti.

Kainos Vilniuje.

(1929 m. IV.30 d.)

Javų, maisto produktų ir kitų dalykų.

Javai.

Rugiai	už 100 kg. . . .	41—42 auks.
Kviečiai	„ „ „ . . .	— „
Miežiai	„ „ „ . . .	36—38 „
Avižos	„ „ „ . . .	37—38 „
Grikiai	„ „ „ . . .	„
Žirniai	„ „ „ . . .	50—80 „
Bulvės	„ „ „ . . .	12—00 sk.

Produktai.

Kiauliena	už 1 kg.	2.00—3.00 sk.
Veršiena	„ „ . .	1.80—2.00 „
Lašinių papr.	„ „ . .	—3.80 „
Riebalai (Šmalcas)	. .	3.80—4.80 „
Sviestas nesūd.	„ „ . .	5,50—6,00 „
„ sūdytas	„ „ . .	—5.00 „
Cukrus kąsn.	„ „ .	1.85—1.90 „
Cukrus sm.	„ „ .	1.55—1.58 „
Baltoji druska	„ „ . .	32— .34 „
Javų kava	„ „ . .	—2.80 „
Grietinės 1 litr.	. . .	1.80—2.00 „
Kiaušinių dešimts	. . .	1.20—1.50 „
Žibalo 1 litr.	. . .	— 65 „
Muilo skalb. už 1 kg	. .	1.50—2.40 „
Žvakės	„ „ . .	1.70—2.80 „

Pinigų kursas

Doleris	8 auks. 88 sk.
10 rublių aukso	45.80 auks.
Červoncas (10 r.) . . .	16.00 auks.
Žemės banko 100 auks. lapai be kuponų .	50.00 auks.

KORESPONDENCIJOS.

Vilniaus-Trakų apskr.

Kazikonys, Kaniavos vals. Kaimas nedidelis, 11 gyventojų; vistik jaunimo yra nemaža. Visi gyventojai apsišvietę ir susipratę lietuviai. Gauna 4 egz. „Vil. Rytojaus", 2 „Vil. Šviesos" ir 2 „Jaunimo Draugo". Gaila, kad kai kurie mėgsta pasigirti „macna" galva... antai, sako, „dviese 3 butelius išgėrėm"... bet tokių maža Daugelis į degtinę paniekinančiai žiūri. Kai susirenka kur vakaruškosan, tai net miela pažiūrėti: visi lyg viena šeimyna: nei barnių pas juos išgirsi nei peštinių: visi mandagūs.

Atvelykio sekmadienį p. J. Smelevičiaus rupesniu, Šv. Kazimiero Draugijos skyrius suruošė didelį vakarą. Programa plati, gan įdomi ir naudinga, pažiūrėti: „Degtinė", „gyvasis paveikslas", pora komedijų ir šiaip įvairių linksmų šposų. Vakaras užbaigta mūsų tautos himnu (himną giedant reikėtų visiems nusiimti kepures ir sustoti).

Vistik p. J. Sm. verta padėkoti, kad malonėjo pasidarbuoti mūsų jaunimo labui. Reikėtų, kad daugiau tokių atsirastų, kurie negailėtų triūso ir laiko panašiai pasidarbuotų mūsų labui.

Rytenis.

Švenčionių apskr.

Kazitiškis. Mūsų miestelis dar nekarto nebuvo minimas laikraštyje. Čia gyventojų yra nedaug ir beveik visi lietuviai. Gaila, tik kad mūsų gyventojai mažai kriepia duomę į apšvietą. Tiesa yra du mokiniai Švenčionių Lietuvių Gimnazijoj, kurie stengiasi sukrtinti iš tamsos gyventojus, bet ką ir jie gali vieni padaryti, kad yra ir tokių, kuriems geriau išmauti „buteliukas", o ne išsirašyti laikraštis. Neturime nei „Ryto" mokyklos, kurioje galėtų mūsų vaikučiai šviestis, nei jokios draugijos. Ir ar kada nors susilauksime vienas Dievas žino?

Juozelis.

Gaveikėnai, Daugeliškio vals. Mūsų sodžius, paskutiniu metu pradeda krutėti. Daug metų kaip neturėjome nei jokios draugijos, nei mokyklos. Tiesa ir dabar pas mus mokyklos nėra, bet vaikai lanko Palūšės lietuvišką mokyklą. Širdingas ačiū kun. Prunskio rūpesčiui įkurta Šv. Kaz. Draugijos skyrius. Dauguma jaunimo yra prisirašiusi ir noriai skaito knygas nors ir jų tai nedaug yra. Bet vistik ir mūsų jaunimas pametė mauti degtinę o žengia nors dar pamažu į apšvietos kelią.

Rašytojas.

Linkmenys. Pas mus retkarčiais ruošiami vieši vakarėliai, užtat „kuokynės" tai kas sekmadienis ir net po kelias, kartais dar net ir pirmadieniais padaroma. Senesnieji stebisi, sako: „nėsą buvę dar tokių metų". Negalima, jaunimui prikišti, kad jis ten tvirksta, bet nieko ir gero nesimoko kuokynėse, apart „amžinosios polkos". Kad linkmeniškiai mėgsta pasilinksminimus tai matosi iš skaitlingo jų atsilankymo į vakarėlį, kurį surengė IV-1 vietinis Šv. Kaz. D-jos skyrius. Didelė mokyklos salė pilnutė prisikimšo. Vaidino 5 v. kom. „Bajoras Gaidys", kuri nevisiems vienodai patiko; ypač *vietiniams* žydeliams nepatiko Šmuila. Vieni jų net išbėgo iš salės tuo pasipiktinę — o kiti šiaip sau pasišipsojo. Taip pat ir vietinės „šlektelės" peikė veikalėlį, buk visai netikęs. Turbūt del to, kad ten atvaizduota buvo jų gyvenimas ir kvailybės. Jaunimas visą naktį linksmai šoko, žaidė ir daināvo.

Piragis.

Gardino apskr.

Kabeliai. Š. m. balandžio 7 dieną, Kabeliuose, vietinių mokinių rūpesčiu, buvo rengiamas vakaras. Dėja, neįvyko, nes policija paskutinę valandą pranešė, kad Starosta vaidinti uždraudė, delto, kad būk tai Kabeliuose del kažin kokių priežasčių Šv. Kaz. skyrius uždarytas. Kadangi skyrius pirm to jokio rašto iš Starostos nebuvo gavęs, tai vakaras buvo ruošiamas skyriaus vardu.

K. M.

Randamonys, Marcinkonių vals. Per Velykas, girtiname visos Ratnyčios parapijos sodžiuje, Randamonyse įvyko daug svarbių dalykų. Randamonių sodžiuje yra daug jaunimo, kuris dalinai susipratęs. Antą Velykų dieną Randamonyse buvo atėjęs iš Uciechos Plutonovas, kuris norėjo sutrukdyti jaunimui žaisti. Bet jaunimas jo neišsigando, o tik pasakė: „Ne tavo čia dalykas!" plutonovas, pamatęs, kad jaunimui nieko nepadarysiąs, kreipėsi į šeimininką. Bet ir pas jį nieko nepešęs, turėjo žaisti prisitaikydamas prie jaunimo.

Beveik visas jaunimas priklauso prie Šv. Kaz. Draug. skyriaus. Velykų trečią dieną skyriaus pirmininkas su keliais darbštesniais nariais norėjo sušaukti susirinkimą, kuriame turėjo būti svarstoma apie ruošimą vakaro Sekminėms. Bet mokytojai neatėjus susirinkimas neįvyko ir geri norai, del mokytojos ir narių, nuėjo niekais.

Jaunutis.

Darželiai, Marcinkonių vals. Iki šių metų turėjome privatinę „Ryto" mokykla. Bet šiais metais, del nežinomų priežasčių, mums duoto „Ryto" mokytojo inspektorius netvirtino. Taip ir buvome iki Velykų be jokios mokyklos. Po Velykų, pradėjo mumis lankytis Marcinkonių mokyklos mokytojas Jonas Kumpa, prikalbinėdamas tėvus, įsteigti Darželiuose valdišką mokyklą. Darželiečiai ilgai spyrėsi ir nenorėjo, bet „apsukrus" Kumpa, kaipo pažįstamas gerai asmuo, vaduodamasis, būk tai daręs „gerą" ir pats pradėjo joje mokytojauti.

Kaip žinome, jis mokydamasis, gyveno lietuvių bendrabūty, paskui buvo areštuotas ir nuteistas keliems metams kalėti, bet lietuvių visuomenės lėšomis buvo apeliuota į aukštesnįjį teismą, kur tapo jam bausmė sumažinta. Pasiliuosavęs iš kalėjimo, pradėjo, kaip matome, trnauti svetimiems dievams. Jo veikimas pasirodė jau nebe pirmą kartą. Buvo jau net ir laikraščiose rašyta, kick jis „pasidarbavo" dar rinkimų metu, žinoma, „Bebekų" naudai.

„Lietuvis"

Lydos apskr.

Leliušiai, Rodunės vals. Tai nelaimingas tamsybėje paskendęs sodžius, kuris netik nesistengia pratrinti savo mėguistų akių, bet dar labiau grimsta tamsumon. Sodžius didelis, visi gyventojai lietuviai, tik visa nelaimė, kad atsirado keletas neišmanėlių, kurie apteršė visą sodžių. Tai, žinoma, padarė tie, kurie turi žmonas gudes. Jie tat ir teršia visą sodžių. Pavyzdžiui iš mūsų Rodunėn 15 kilometrų, o Peleson 3. Todel įkurus Pelesoje bažnyčią buvome priskirti prie jos. Deja. Atsirado 3 minėti neišmanėliai ir pasivadinę save „paliokais" pradėjo savo darbą, prirašydami visuokių prašymų ir lenkų valdžios įstaigosan ir Vilniaus arkivyskupui prieš mūsų kleboną kun. Budreckį, kad jis neva tai nepriimąs vaikų lenkiškai išpažinties. Kaip biauriai rašydami prašymus primelavo rodo ir tas pavyzdis, kad nė vienas rašiusių, nei juo labiau jų vaikai nemoka visai lenkiškai. Bet tas žinoma nesvarbu visokiems mūsų priešams, kurie primanytų šaukšte prigirdytų *). Gavus tokius biaurius prašymus vyskupas atsiuntė Eišiškių džiakoną tardyti. Bet skundikai nė vienas nedrįso pasakyti, kad jų nepriima Pelesos klebonas išpažinties lenkiškai ir net nepasirašė protokolo. Tuomet ir džiakonas pamatė, kad turi reikalo su paskutiniais išgamomis. Gal gi jie nors dabar liausis varę savo judošišką darbą.

Pilietis.

*) Tuos melus aprašė savo metu, kaipo tikrenybę ir „Dz. Wil". **Red.**

Trumpos žinios.

— Amerikoje siaučia smarkūs viesulai (tornado) Karolinos ir Georgijos valstybėse vien užmuštų 200; sunaikinto turto kaina pasiekė kelių milijonų dolerių.

— Nesenai Vislon įkrito lėktuvas, žuvo 4 žmonės. Pirma buvo manyta, kad žuvo privatinės draugijos lėktuvas, bet vėliau paaiškėjo, kad tai būta kariško.

— Varšuvoje sudegė angaras, lėktuvai pasiekė išgelbėti ir todel nuostoliai nedideli.

— Londone siaučia raupų epidemija; susirgo apie 300, numirė apie 30.

— Šiaurės Italijoje gausiai prisnigo.

— Anglų karalius, norėdamas atsidėkoti už pareikštas jam užuojautas jo ligos metu išleido „laišką mano tautai".

— Sibiro ūkininkai nenori atiduoti į valdžios rankas javų, kurie reikalingi miestams. Jau keliose vietose del tos priežasties kilo riaušės ir keli bolševikų komisarai užmušti.

— Į brolio laidotuves kaizeriui Vilhelmui neteko būti pačiam. Savo vieton jis nusiuntė žmoną ir vieną sūnų.

— Visos valstybės padarytas sutartis privalo pranešti Tautų Lygai. Jau dabar Tautų Lyga yra gavusi 2000 sutarčių, kurios surašytos į 77 storas knygas.

— Rusijos spaustuvių darbininkai nutarė nespausdinti tikybinio turinio knygų. Atsiras, žinoma: ir ten knygnešių.

— Anglų ministeris pareiškęs. kad Amerika turi 122 pavandeninius laivus, Prancūzija — 52, Anglija — 50, Italija — 43.

— Lenkijos ūkin užsieniai įdejo apie 100 milijonų dolerių; pusė to kapitalo yra prancūzų rankose.

Nepriklausomoj Lietuvoj.

Lietuvos moterų atstovė moterų kongrese Londone.

Šiomis dienomis Londone buvo atidarytas tarptautinis viso pasaulio moterų kongresas, kuriame dalyvauja ir Lietuvos moterų atstovė p. Ona Mašiotienė.

Mokyklų pertvarkymas Lietuvoje.

Kuriantis Lietuvos valstybei buvo steigiama daug mokyklų, o taip pat gimnazijų ir progimnazijų. Šių paskutinių buvo beveik kiekviename didesniame miestelyje. Dabar švietimo ministerija, atsižvelgdama į profesinių mokyklų stoką, nutarė uždaryti 14 progimnazijų ir jų vieton steigiama įvairios amatų mokyklos. Ta reforma Lietuvos visuomenė esanti labai patenkinta, nes tuo būdų manoma užkirsti kelias svetimtaučių amatininkų ir profesijonalų veržimuisi Lietuvon.

Nauji paminklai Kaune.

Minint mūsų spaudos atgavimo 25-ių metų sukaktuves Lietuvos žurnalistų Sąjunga yra nutariusi pastatyti Lietuvos knygnešiui ir didžiausiam kovotojui už spaudos atgavimą inž. Petrui Vileišiu paminklus. Tam tikslui jau susitvėręs paminklams statyti komitetas. Beto Šančių priemiesty būsiąs pastatytas karininkui Juozapavičiui paminklas. Kar. Juozapavičius, kaip žinome, žuvo Alytuj 1919 m. kovose su bolševikų gaujomis.

Kun. J. Tumas — Lietuvos Universiteto garbės daktaras.

Kaip jau esame rašę, Lietuvos Universiteto humanitarinių mokslų fakultete lietuvių kalbos docentas kun. J. Tumas išeina iš Universiteto ir rengiasi pasišvęsti vien literatūrai. Dabar Lietuvos spauda praneša, kad Humanitarinių mokslų fakultetas kun. J. Tumo atsistatydinimą priėmė ir įvertindamas jo nuopelnus Lietuvos Universitetui suteikė jam garbės daktaro (honoris causa) vardą.

Žydeliai nerimsta.

Iš Lietuvos pranešama, kad Šiaulių kriminalinė policija suėmusi keliolįką žydelių, pas kuriuos rasta komunistų proklamacijų. Matyt vargšai žydeliai jokiu būdu negali sutikti su tuo, kad jie ne komisarai.

Trys gaisro aukos.

Balandžio mėn. 26 d. Šilutės mieste (Klaipėdos kraštas) viešbutyje kilo gaisras. Dvi tarnaitės negalėjusios išbėgti šaukėsi pagalbos. 19 metų jaunuolis lietuvis Saukelis šoko gelbėti; pasisekė išgelbėti vieną tarnaičių; jis šoko gelbėti ir kitą, bet buvo jau per vėlu. Liepsna užkirto jam kelią ir jis žuvo ugnyje. Likusioji mergaitė gelbėdamosi šoko pro langą gatvėn, bet taip nelaimingai, kad krisdama užsimušė mir tinai.

Aukštoji meno akademija atidaryta.

Pereito mėn. 25 d. Kaune buvo atidaryta Meno Akademija, kurios direktoriumi paskirtas menininkas p. Ignas Šlapelis.

Lietuvos vaikams pašalpos.

Lietuvos laikraščiai praneša, kad pereitą savaitę Tarptautinis Motynų ir Vaikų globos komitetas Ženevoje (prie Tautų Sąjungos) atsiuntė Lietuvos tokiam komitetui 6000 litų (600 dol.) šelpti nukentėjusius del nederliaus vaikus, ypač šiaurinėje Lietuvoje.

Rasta daug senovės pinigų.

Iš Lietuvos praneša kad Šileikių sodžiaus, Kauno apskr. ūkininkas Valiukas kasdamas lauką rado žemėje pilną puodą sidabrinių ir varinių XVI amžiaus pinigų. Rastieji pinigai padėta Kauno mieto muziejuj.

Pašto ženklai su Vilniaus atvaizdu.

Vilniui Vaduoti Sąjungos rūpesniu Lietuvos paštas artimiausiu metu žadąs išleisti pašto ženklus su Vilniaus vaizdais.

Lietuvių Ukrainų pusvalandis Kauno Radio-Stoty.

Lietuvos spauda praneša, kad nuo bal. mėn. 22 d. Kauno Radio stotis paskyrė kasdieną pusvalandį Lietuvių— Ukrainų Draugijai, kuri skaitys paskaitas apie Vilnių ir Lvova.

Šiems tik biznis rūpi.

Lenkų spaudoj pasirodė žinių, kad Vilniaus Prekybos Banko direktorius p. St. Kognovickis šiomis dienomis viešįs Kaune, kur manąs užmegsti santykius su Lietuvos bankais. Keistai atrodo panašios visokio plauko Vilniaus biznierių ir vertelgų vizitos Lietuvoje, kur jie demonstratyviai ieško santykių užmezgimo su tokiais pat vertelgomis Lietuvoje.

Gegužės 1 d. Lietuvoj.

Lietuvos vyriausybė nenorėdama prileisti prie kruvinų susirėmimų, kurie paprastai būna gegužės 1 d., uždraudė bet kokias viešas eisenas. Todel ta diena Lietuvoje praėjo ramiai.

Balandžio 30 d. Vilniaus lenkų spauda buvo paleidusi žinių, kad Lietuvos vyriausybė uždariusi socialdemokratų partiją. Pasirodo, kad tai grynas prasimanymas.

Vilniaus Ženklas Lietuvos pasuose.

Paskutiniu metu Lietuvos spaudoj kilo sumanymas įvesti Lietuvos pasuose Vilniaus ženklą. Šis sumanymas rado visuomenėje pritarimo ir gyvai svarstomas.

Lietuvių Labdarybės Draugijos sekcija-komitetas nukentėjusiems del nederliaus šelpti

Kreipiasi į G. G. klebonus, mokytojus ir šiaip krašto visuomenės veikėjus tverti vietoje Vilniaus Lietuvių Labdarybės draugijos sekcijėles, kurios galėtų parinkti aukų iš bado nepaliestųjų žmonių ir tas aukas savo nuožiūra išdalintų badaujatiems; likučius tik prašo atsiųsti į Vilnių—„Vilniaus Rytojaus" administracijon.

Sekcija — Komitetas.

VIETOS KRONIKA.

Gegužės 7 diena Vilniuje.

Gegužės 7 d., kaipo lietuvių spaudos leidimo 25 metų sukaktuvėse, Laikinojo Vilniaus Lietuvių Komiteto rūpesniu ruošiamas viešas vakaras, kuriame skaitys paskaitą spaudos draudimo laikų liūdininkas Gerb. dir. Juozas Kairiūkštis. Paskaita bus Mikalojaus salėj 7 val. vakarą.

Beto tą pačią dieną 10 val. rytą šv. Mikalojaus bažnyčioje bus atlaikytos iškilmingos pamaldos.

Amatininkų vakaras.

Teko sužinoti, kad ruošiamas gegužės 5 d. amatininkų vakaras ir loterija atidėta vėlesniam laikui.

Moksleivių atostogos.

Spaudoje pasirodė žinių, kad šiemet mokslo metai baigsis tuo pat laiku, kaip ir kitais metais, t. y. birželio mėn. pabaigoj. Tuo būdu aukščiau pasirodžiusios žinios apie mokslo metų pabaigą birželio m. 15 dieną, buvusios perankstyvos.

Teisybės žodis.

Žinoma Vilniuje literatė p. Hel. Romer „Kur. Wil." Nr. 98 rašydama apie Mickevičiaus paminklą Paryžuje klausia ar priminė kas ten apie Mickevičiaus tėvynę, kuri, anot p. H. Romer žodžių: „tas kraštas suplėšytas, sudraskytas laukinėmis (dzikiemi) sienomis, be sostinės (o vaivadijos miestas), be savo amžinų didvyrių kraujo ryšių ir poeto žodžiais palaimintų, kad tas Mickevičiaus kraštas, tai Lietuva..."

Yra tai gal vienintelis teisingas balsas apie Mickevičiaus tėvynės sudraskymą.

O bedarbių skaičius vis eina didyn.

Nežiūrint besiartinančio pavasario, bedarbių skaičius diena dienon didėja. Pav. pereitą savaitę Darbo Biūras Vilniuje užregistravo 4500 bedarbių. Jų tarpe: 3338 vyrus ir 1162 moteris, o tuo tarpu pašalpos bedarbiams sumažintos per pusę.

Pasityčiojimas ir naivumas.

Paskutiniu metu spaudoj pasirodė žinių, kad lenkų raitelių, dalyvaujančių Nicos lenktynėse, vienas arklys pavadintas „Gediminas". Del tokio pasityčiojimo, Vilniaus „Slowo" primena, kad tai netinka ir priduria: „Gediminas yra vienos mūsų dinastijos įkūrėjas".

Taip, taip. Iš vienos pusės biaurus pasityčiojimas, praminus arklį Didžiojo Lietuvos kunigaikščio ir Vilniaus įkūrėjo vardu, iš kitos pusės — naivumas savinantis Gediminą. Įdomu ar nebus paskelbta ir kiti didieji Lietuvos kunigaikščiai lenkų dinastijų įkūrėjais.

Skurdas ir badas plečiasi.

Jau mes pereitame numeryje minėjome, kad iš provincijos gaunamos kaskartas baisesnės žinios, kurios praneša apie skurdą ir badą netik žmonių, bet ir gyvulių. Štai pereitą šeštadienį „Dz. Wil." įsidėjo du laiškus: iš Vileikos apskrities ir iš Vilniaus-Trakų. Iš tų laiškų matosi, kad padėtis sodžiuose darosi tiesiog pasibaisėtina. Pirmame laiške autorius sako: „Šeimininkauju jau trisdešimts metų, bet tokios nelaimės dar nesu matęs. O užuot pagalbos, gyventojai gauna mokesnių lapus už 26, 27 ir 28 metus".

Kitas asmuo rašo : „Nežiūrint taip sunkaus ūkio krizio, sekvestratoriai reikalauja užmokėti mokesnius už pereitus metus ir aprašinėja kas galima už neapmokėtus mokesnius. Pasėkos: verksmas, dejavimai ir kas blogiausiai, murmėjimas prieš valdžią ir t.t."

Štai du laiškai, prie kurių jokių paaiškinimų nereikia. Visas kraštas badauja, o pagalba — mokesniai ir sekvestratoriai.

„Broliaujasi".

Gegužės 3 d. lenkų šventėje, dalyvauja ir keletas Latvijos atstovų, kurie matyt, yra atvažiavę gauti medalių.

Galų gale.

Po ilgų laukimų Miesto storastija pradėjo griežčiau kontroliuoti autobusus, kursuojančius mieste. Ir žinoma, rezultate sustabdė net 24 autobusus atimdama jiems teisę važinėti. Iš tiesų tai reikėjo padaryti senai, nes didesnė autobusų dalis tai seni, išsiklabenę vežimai, į kuriuos pavojinga ir įsėsti.

Gegužės 1 d. Vilniuje.

Pereitą trečiadienį, kaipo darbininkų šventės dieną, Vilniuje buvo suruošta kelios eisenos gatvėmis. Eisenas ruošė socialistų partijos. Keliose vietose įvyko susišaudymų ir kaip praneša spauda, tą dieną sužeista Vilniuje apie 60 asmenų ir suimta keliolika komunistų.

Vieni sau, kiti sau.

Lenkų laikraščiai praneša, kad šiomis dienomis atvykstą iš Varšuvos grupė antikomunistinių prelegentų, kurie Vilniuje ir provincijoje skaitysią prieškomunistines paskaitas. Abejojama betgi ar tai nebus paprasti lenkinimo prelegentai prisidengę tariamuoju komunizmo pavojumi, kuris Vilniaus krašte matomas kiekviename tautiniame gudų judėjime.

Matyt labai patinka.

Pereitą sekmadienį pilsudskininkų organas „Kur. Wil." savo „Lietuviškoje Apžvalgoje" (Przegląd Litewski) įsidėjo pirmon vieton paimtą iš „Tiesos Žodžio" d-ro Alseikos pasiteisinimą ir žinomąjį protestą. Kažin, kaip gi jaučiasi „pažangieji" asmens, kurių pavardės figuruoja „Kur. Wil." skiltyse? Sprendžiant iš prierašo, matosi, kad „Tiesos Žodis" ir visa d-ro Alseikos kampanija prieš Laikinąjį Vilniaus Lietuvių Komitetą pilsudskininkų organui be galo patinka. Žinoma, žinoma... Informacijos iš pirmų šaltinių ir tai tokios, kurios neva nieko nekainoja.

Lietuvių studentų susirinkimas.

Mus prašo pranešti, kad sekmadienį, šio mėn. 5 d. 4 val. po pietų įvyks Lietuvių studentų sąjungos susirinkimas (Dominykonų g. 12). Dienotvarkėje referatas ir svarbūs Sąjungą liečią klausimai.

Lietuvių kursai Varšuvoje.

Š. m. balandžio mėn. Varšuvos švietimo kuratorija neleido „Rytui" steigti Varšuvoje suaugusiems vakarinius kursus su dėstomąja lietuvių kalba, nors klausytojų tiems kursams buvo jau susirašiusių kelios dešimtys ir vedėju tiems kursams buvo skiriamas žinomas pedagogas Ksaveras Sakalauskas-Vanagėlis. Neigiamo atsakymo priežasties kuratorija nenurodė.

Lietuvių Ukio Draugijos susivažiavimas.

Pereitą pirmadienį įvyko Vilniuje Lietuvių Ūkio. Draugijos narių metinis susivažiavimas, kuriame buvo atvykę keliosdešimts delegatų iš sodžių. Susirinkimą atidarė ir vedė Draugijos vicepirmininkas p. St. Špokas, sekretoriavo p. A. Krutulys. Susirinkime buvo svarstoma ūkininkų padėtis ir draugiją liečią klausimai. Be to buvo darinkta valdybos kandidatai: p. A. Cicėnas ir p. Budėnas. Susirinkimas pasibaigė 1 val. 30 min.

Rudens stojamieji egzaminai.

Mes esame rašę, kad Vilniaus kuratorija buvo panaikinusi rudens stojamuosius egzaminus į gimnazijas. Vytauto Didžiojo gimnazijos Vilniuje moksleivių tėvai per susirinkimą buvo nutarę rūpintis tokio parėdymo panaikinimu. Balandžio 27 d. tos gimnazijos tėvų komiteto pirmininkas kun. Bieliauskas ir p. V. Budrevičius, apsilankę pas p. Kuratorių išdėstė jam to parėdymo neigiamąsias puses ir prašė palikti rudens stojamuosius egzaminus. P. Kuratorius sutiko su ta nuomone ir pažadėjo išleisti atatinkamą parėdymą. Tokiu būdu rudens stojamieji egzaminai į gimnaziją bus.

Akademija.

Iškilminga Akademija yra rengiama šiemet gegužės 12 dieną 19 valandą (7 val. vakarą) Vilniuje, "Apollo" salėje (ul. Dąbrowskiego 5) Jo Šventenybės Popiežiaus Pijaus XI 50 metų kunigavimo sukaktuves pagerbti. Pakvietimus galima gauti pas kun. Antaną Viskantą, Jo Šventenybės Šambelioną, gatvė Portowa Nr. 10, b. 2, 4—5 val. po pietų.

Redakcijos atsakymai.

Eglaliui. Bereikalo Tamsta gaišini laiką rašydamas tiek daug tuščių klausimų ir užimdamas mums laiką. Į juos neatsakinėsime.

Rengėjams. Labai atsiprašome, bet Tamstų atsakymų įdėti vistik negalime, nes esame gavę iš to sodžiaus korespondenciją parašytą bešališkai, o po antra negalime sunaudoti dar ir todel, kad koliojimo žodžiai laikraštyje netinka.

Petrui Butkevičiui. Tamstele, Petrų pasaulyje yra labai daug. O kas del pavardės, tai ten yra Vaitkevičius, o ne Butkevičius. Prašome dar kartą pasiskaityt.

A. Veikučiui. Kreipkis Tamsta į Lietuvių Labdarybės draugiją (Wilno, Wielka, 12—1). Lenkiškų žodžių aiškinimu neužsiimame, nes tai ne mūsų dalykas.

Tėvynės Mylėtojui. Nors ir užjaučiame Tamstai, bet nieko patarti negalime. Tamsta esi suaugęs ir daryk taip, kad liktum sveikas ir laisvas.

Ten Buvusiam svečiui ir svečiai X. Dovanai Tamstos slapstotes įvairiomis slapyvardėmis, o iš tiesų visos tos korespondencijos viena ranka rašytos ir todel taip negražiai kreipiamos prieš mokytoją, kuris, giliausiu mūsų įsitikinimu, visai neagitavo jaunimo boikotuoti vakaro. Todel korespondencijos netilps, nes jos rašomos asmeniškais sumetimais.

Kaz. Ažuolaičiui. Korespondencija iš Dusnyčios parašė anksčiau kitas korespondentas, todel Tamstos korespondencija šiuo žygiu pasinaudoti negalėsime. Vienok prašome rašinėti. Pavardžių redakcija niekuomet niekam neišduoda.

Adomukui. Vieną korespondenciją dedame, o apie Mikolčiūnų jaunimo tamsumą, geriau neaušinsime burnos.

Jaunučiui. Ačiū Tamstai už taip ilgą korespondenciją, bet jos šunaudoti negalime. Jau mums įkyrėjo tie keli mušeikos — plečkaitininkai, kurie atsirado jūsų sodžiuje. Bet jeigu jie taip žvėriškai elgiasi užpuldami pakelyje žmones ir jeigu policija nekreipia domės, tai kreipkites į vyresniąją valdžia, į teismą.

Draugei. Ačiū, bet korespondencija jau pasenusi.

Dobilėliui. Taip pat netilps.

Algirdui. Tamstele, kad ir norėtum, tai negalėtum korespondencijų įdėti, nes tai yra ne korespondencija, o vietinio draugijos skyriaus metinė apyskaita. Tokių skyrių yra daug ir jeigu dėtum jų veikimo smulkius pranešimus, tai nebūtų galo.

Vamzdeliui. Širdingai Tamstai ačiū, bet dalykas visai pasenęs. Eglutė buvo Trijų Karalių dieną, o mes dabar apie ją rašysime. Tai būtų nei šis, nei tas. Todel netilps. Bet ateityje prašome mūsų neužmiršti. Tamsta gerai rašai, reikėtų tik pasimokyti gramatikos, kuri gerokai šlubuoja.

Ten dalyvavusiam. Kad Kleiniškių merginos veržiasi lenkiškon koplyčion, kur jas išjuokia, tai niekam nėra įdomu ir jos pačios supras, kad nertis iš kailio yra negarbingas darbas.

Drabuolynui. Negalima rašyti apie tai, ko dar nebuvo.

Rankai. Susimildamas, Tamsta, nesikoliok, nes tai nieko nepadės. Geriau susitarkit vietoje. Tokios korespondencijos negalime dėti, nes sunku susigaudyti, kas ten kaltas.

A. Veik. Korespondencija netilps. Kas del priėmimo amatų mokyklon, tai kreipkitės į „Lietuvių Lapdarybės D-jos" pirmininką kun. Pr. Bieliauską, (Wilno, ul. Wielka 12—1), tai iš ten gausite atsakymą.

Kastilopui. Bepročių ligoninė yra Vilniuje, prie šv. Jokūbo ligoninės.

Jonui Lankyčiui. Tikrai nežinom. Spaudoje buvo žinių, kad ėmimas prasidės šio mėn. 15 d., bet galutinai dar nežinia.

Paparčiui. Iš Tamstų padangės labai dažnai rašoma, todel šiuo žygiu netilps.

Nuliūdusiam. Tikrai liūdna, kad Rokiškės jaunimas ir visi gyventojai taip apsileidę, taigi apie juos geriau nekalbėsime.

Debesėliui. Ačiū, bet netilps.

Jautručiui. Nieko įdomaus. Netilps.

Romualdui. Truputį keista ir nesuprantama, kam Tamstai reikalingi tokie paliūdymai.

Leidėjas ir Atsak. Redaktorius Julius Navikas.
„RUCH" Spaustuvė, Totorių g.